

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA.KNAFLJEVA ULICA ŠTEV. 5
TELEFON 55-22 DO 55-24

ROKOPISI SE NE VRAČAJO

IZHAJA VSAK DAN RAZEN
PONEDELJKASLOVENSKI
POROČEVALEC(NŠEATNI ODDELEK
LJUBLJANA

TELEFON 55-33 55-35

POŠTNI CEKOVNI RACUN
LJUBLJANA ŠTEV. 6-1661-1

OGLASI PO CENIKU

MESEČNA NAROČNINA
45 DIN

* G L A S I L O O S V O B O D I L N E F R O N T E S L O V E N I J E *

Na prvi kongresni dan je imel referat maršal Tito

Beograd, 21. jul. Danes ob osmih dopoldne se je pričel v letni dvorani gardijskega doma na Topčideru V. kongres Komunistične partije Jugoslavije. Dvorana je bila slovesno okrašena z rdečimi zastavami ter citati Marxa, Engelsa, Stalina in tov. Tita. Nad predsedniško mizo je velika slika tov. Tita, okrašena s partijskimi in državnimi zastavami ter poprsja Marxa, Engelsa, Lenina in Stalina.

Delegati so napolnili dvorano do zadnjega kotička. Za predsedniško mizo so sedeli člani Politbiroja Centralnega komiteja KP Jugoslavije: tov. Tito, Kardelj, Ranković, Džilas in Leskošek skupno s članom KP Jugoslavije tov. Moša Pijade.

Točno ob 8.20 je stopil na govorniški oder tov. Tito. Tov. Tita so delegati pozdravili z burnim in dolgotrajnim ploskanjem. Vsi delegati so vstali in so z dolgotrajnim ploskanjem in vzklikanjem pozdravili voditelja in učitelja naše Partije in naših narodov.

Tov. Tito je stopil na govorniški oder in izjavil:

Otvorjam V. kongres Komunistične partije Jugoslavije (burno in dolgotrajno ploskanje). Vsi delegati vstanejo in prično peti internacinalo. Pozdravljam vas, delegate tega kongresa in pozivam vas, tovariši in tovarišice, da vstanete vsi in da z enominutnim molkom počastimo padle borce — komuniste in mladince, tako v ječah bivše stare Jugoslavije kakor tiste, ki so se borili proti okupatorjem naše države — vsi delegati vstanejo in z enominutnim molkom počastijo padle borce: Slava padlim borcem, slava jim!

Tovariši in tovarišice! Predlagam temu kongresu, da bi izvolili delovno predsedstvo 29 tovarišev, tri sekretarje in redakcijsko komisijo 5 članov.

Na predlog tov. Petra Stambulića so bili soglasno izvoljeni: tov. Tito (pri tej priliki so vsi delegati vstali in so z dolgotrajnim ploskanjem in skandiranjem »heroj Tito« pozdravljali tov. Tita), tov. Edvard Kardelj, tov. Aleksandar Ranković, tov. Milovan Đilas, tov. Franje Leskošek, tov. Moša Pijade in tov. Miha Marinko, Vlado Bakarić, Djuro Pucar, Blagoje Nešković, Ivan Gošnjak, Boris Kidrič, Lazo Koliševski, Krsto Popivoda, Cvetko Uzunovski, Spasenija Babović, Andro Mogoša, Djuro Salaj, Svetozar Vukmanović-Tempo, Mile Neoričić, Rodoljub Colaković, Ivan Krajačić, Blažo Jovanović, Vida Tomšić, Božidar Maslarić, Vlado Popović, Jakov Blažević, Vlado Janić in Viečko Krstulović.

Nato je tov. Tito sporočil, da je na kongresu navzočih 2344 delegatov s pravico glasovanja. V sekretariat so izvoljeni tov.: Rato Dugonjić, Stepan Mitrović, Marijan Stilić, v redakcijsko komisijo pa tov. Veljko Vlahović, Boris Zihel, Radovan Zogović, Miloš Minić in Ivo Sarajčić. Ko je delovno predsedstvo zavzelo svoja mesta, je po pozdravih delegatov tov. Moša Pijade rekel:

Tovariši delegati! V imenu vseh tovarišev, ki ste jih izvolili v delovno predsedstvo, vam izražam našo hvalčnost za izkazano zaupanje (ploskanje). Kongresa se udeležuje določeno število gostov iz države, iz podjetij in množičnih ustanov, ki jih v imenu kongresa pozdravljam (plo-

skanje). V imenu predsedstva kongresa predlagam, da bi določili dnevni red. Prosim, da poslušate predlog dnevnega reda: 1. politično poročilo CK KP Jugoslavije; a) razvoj in borba KP Jugoslavije; b) vloga KP Jugoslavije v revolucionarni preobrazbi Jugoslavije; c) poročilo o delu CK KP Jugoslavije — referent tov. Tito; 2. poročilo o organizacijskem delu KP Jugoslavije, referent tov. Aleksandar Ranković; 3. poročilo o agitaciji in propagandi — referent tov. Milovan Đilas; 4. poročilo verificacijske komisije; 5. volitev komisije za izdelavo resolucije o poročilih CK in o delu CK; 6. volitev komisije za pregled materialnega, finančnega in premoženjskega stanja CK KP Jugoslavije; 7. KPJ v boju za novo Jugoslavijo, ljudsko oblast in socializem — referent tov. Edvard Kardelj; 8) izgradnja socialističnega gospodarstva v FLRJ — referent tov. Boris Kidrič; 9. volitev komisije za

izdelavo resolucije o nalogah KP Jugoslavije; 10. predlog načrta programa KP Jugoslavije — referent Moša Pijade; 11. predlog načrta za statut KP Jugoslavije — referent tov. Blagoje Nešković; 12. volitev komisije za program in statut KPJ; 13. volitev CK KP Jugoslavije in centralne revizijske komisije.

Kakor vidite, tovariši, je to v glavnih točkah isti dnevni red, ki je bil objavljen ob sklicanju kongresa. Politično poročilo CK, organizacijsko poročilo o agitaciji in propagandi tvorijo celoto in zaradi tega predlagam, da bi imeli o njih eno razpravo, in to po tretjem poročilu. Enolna razprava naj bi bila tudi o referatu tov. Kidriča in Kardelja, ker predstavlja celoto, prav tako pa je potrebna enolna razprava o načrtu programa in statuta. To je potrebno zaradi prihranka časa, ker je dnevni red zelo obsežen in število delegatov

veliko. Ali je kdo, ki bi predlagal kakšno spremembo ali pa dopolnitev predlaganega dnevnega reda? (Ne.) Ker ni nikakih drugih predlogov, prosim tovariše delegate, ki so za predlagani dnevni red, naj dvignejo roko. (Vsi delegati dvignejo roke.) Predlagani dnevni red je zato soglasno sprejet. (Dolgotrajno ploskanje.)

Na predlog tov. Dragolina Saljića so bili v verificacijsko komisijo soglasno izvoljeni naslednji tovariši: Krsto Popivoda, Petar Stambolić, Anton Biber, Stane Kavčič, Avdo Humo, Vidoje Smilevski, Andro Mogoša, Drago Stamenković, Branko Petričević, Djoko Pajković in Isa Jovanović.

Nato so prešli na prvo točko dnevnega reda in politično poročilo CK KPJ. Burno in dolgotrajno pozdravljen od delegatov je na govorniški oder stopil tovariš Tito.

ski večini pod vplivom velike Oktobrske revolucije zavrnilo najzagrebneje oportuniste in zagovornike sodelovanja z buržoazijo in se je usmerilo po revolucionarni poti razrednega boja in po poti resničnega nauka marksizma-leninizma, združilo pa je tudi vse socialistične skupine in stranke, ki so živele do takrat ločeno, in tako ustvarilo revolucionarno partijo delavskega razreda — Komunistično partijo Jugoslavije. (Ploskanje.)

Socialistično gibanje v deželah današnje Jugoslavije je imelo kot celoto že mnogo pred prvo svetovno vojno napačno pojmovanje o najosnovnejših vprašanjih, kakršna so: a) nacionalno vprašanje, b) kmečko vprašanje, c) vprašanje odnosov do buržoazne države, oziroma vprašanje revolucije in diktature proletariata. Socialisti v deželah bivše Avstro-Ogrske, kakršni sta bili Slovenija in Hrvaška, so n. pr. pod vplivom avstrijskega marksizma, t. j. adlerizma, smatrali, da je najboljša rešitev nacionalnega vprašanja kulturna avtonomija v okviru cesarstva. Na drugi strani pa so smatrali srbski socialisti, da je nacionalno vprašanje zadeva buržoazije in da je stvar socialistov samo vprašanje razrednega boja proletariata v ožjem smislu. Ta boj je obstajal — razume se — v glavnem v tem, da bi se izboljšalo stanje delavskega razreda v okviru obstoječega buržoaznega družbenega reda. Glede kmečkoga vprašanja so zavzemali tako eni kakor drugi isto stališče: vsebina delovanja med kmeti je bila v glavnem pridobivanje glasov v času volivne kampanje, na kmete pa se ni gledalo kot na zaveznike v boju proti buržoaznemu sistemu. Stališče o vprašanju države in revolucije je bilo po zmagoslavju Oktobrske revolucije na vukovarskem kongresu spremenjeno, vendar pa so ostala nacionalno, kmečko, sindikalno in druga vprašanja predmet večletnega boja v vodstvu Komunistične partije.

Prvi kongres v Beogradu aprila 1919 je bil kongres združevanja socialističnih strank. Nova Partija, ki je bila ustanovljena na tem kongresu, je dobila naziv Socialistična delavska partija Jugoslavije (komunistov). Kongres je sprejel sklep o vstopu Partije v III. internacionalo. Drugi, vukovarski kongres (junija l. 1920) končuje proces združevanja, pa tudi proces odpadanja najoportunističnejšega socialno demokratskega gibanja. Na tem kongresu so sprejeli program in statut Partije. Vsebina tega programa, je dejal tov. Tito, je izraz začetniške dobe naše Partije, kaže pa nam navzlic vsem nedostatom, da je Komunistična partija Jugoslavije že krenila po poti ostrega revolucionarnega razrednega boja, in to je bila najbolj pozitivna stran tega programa.

Tov. Tito je nato analiziral politične, gospodarske in socialne razmere v dobi ustvarjanja Komunistične partije Jugoslavije in poudaril težko stanje delavskega razreda zaradi kaosa v političnem življenju države ter drugih činiteljev in gospodarskih težav, ki so nastale po prvi svetovni vojni l. 1918. To je privedlo do velikanskega stavkovnega gibanja, ki je valovalo polna tri leta od l. 1919. do l. 1921. v politično še neurejeni versajski Jugoslaviji in je zelo strahotno buržoazijo z revolucionarnim stanjem, ki je med drugim nastalo tudi pod vplivom velike Oktobrske revolucije. Tov. Tito je omenil pogoje in način, kako je prišlo do takšno imenovanega zedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev l. 1918, in poudaril, da so že ustavodajne volitve jeseni l. 1920 in sprejete ustave dokazale, da se bo treba trdo boriti proti državnemu pojmovanju velikosrbskih hegemonistov na čelu s

gradnji socializma. Da pa bi imeli jasnejšo sliko o njenem razvoju, je potrebno, da se ozremo na to, ob kakšnih pogojih je bila ustvarjena KP Jugoslavije, t. j. kakšne državne, nacionalne, socialne in kulturne razmere so bile v naši državi v času njenega nastajanja. Da bi nadalje laže razumeli mnoge slabosti v naši Partiji, je potrebno spregovoriti nekaj besed tudi o tem, na kakšnih temeljih je bila ustvarjena KP Jugoslavije in kje je njen koren kot partije in prve straže delavskega razreda Jugoslavije.

Tov. Tito je nato prikazal razvoj razrednega in sindikalnega gibanja v pokrajinah današnje Jugoslavije in naglasil, da je šlo to gibanje skozi vse faze, skozi katere je šlo tudi v državah zahodne Evrope. Poudaril je zelo težak položaj teh gibanj v sedemdesetih in osemdesetih letih minuloga stoletja v slovenskih področjih Avstro-Ogrske. Navajajoč, da v tem času ni bilo nič bolje niti v Srbiji, je ugotovil, da so socialne demokratske partije zrasle iz takega stanja in bolehalo na istih boleznih, na katerih so bolehalo nemška, avstrijska in druge socialne demokratske partije. S takimi boleznimi, kakršne so revizionizem, oportunistični, reformizem ter odkrito izdajstvo in kompromisarstvo, ko so se posamezni voditelji vdinjali buržoaziji, so te partije vstopile tudi v obdobje svoje zrušitve l. 1919.

Tov. Tito je dal nato kratek prikaz socialističnega gibanja v Srbiji in omenil vlogo Svetozarja Markovića, ki je pričel že l. 1871. izdajati list »Radnik«. V tem času je imelo socialistično gibanje v Srbiji skoraj celovitoski značaj. V njega je začel prodirati nauk marksizma šele v devdesetih letih preteklega stoletja, in sicer po časopisih »Socialni demokrat« in »Radničke novine«. Ko je poudaril velikanski vloga Dimitrija Tucovića v boju proti oportunističnim elementom v srbskem socialističnem gibanju, je omenil, da so ti elementi po Tucovićevi smrti znova prevladovali in bili do l. 1919. popolni gospodarji v socialistični partiji.

Socialistično gibanje na Hrvaškem se je začelo razvijati pod ostrim preganjanjem avstro-ogrskih oblasti, navzlic temu pa se je politično izoblikovalo v devdesetih letih preteklega stoletja. Posebno težko obdobje za gibanje je nastopilo po prihodu na oblast zloglasnega grofa Kuen Hedervaryja l. 1883.

L. 1906. je bil IV. kongres socialne demokratske stranke Hrvatske, katerega so se udeležili delegati kmetov. V tem času je bilo precej razvito socialistično združeno gibanje. Socialistična stranka na Hrvaškem je sodelovala z buržoaznimi strankami proti madžarski in avstrijski tiraniji vse do l. 1914, ko je bila končno prepovedana. To sodelovanje seveda ni bilo brez škodljivih posledic za samo Partijo.

Socialistično gibanje v Sloveniji se je razvijalo v sedemdesetih in osemdesetih letih preteklega stoletja in je l. 1883. doživelo prvo stavko rudarjev za izboljšanje življenjskih pogojev. To gibanje je bilo pod močnim vplivom avstrijske socialne demokratske stranke, na katere V. kongresu je bila ustanovljena l. 1896. slovenska socialna demokratska stranka z nazivom »Jugoslovanska socialna demokratska stranka«, kar je zelo značilno glede na težnjo po združitvi južnih Slovanov.

Socialistično gibanje v Bosni in Hercegovini se je začelo razvijati mnogo kasneje, kakor pa v zgoraj navedenih deželah. Avstro-ogrške oblasti so nepretrgoma preganjale socialistično in sindikalno razredno gibanje zlasti zaradi tega, ker je živahno sodelovalo v boju proti nacionalnemu zatiranju Avstrije in Madžarske. V tem boju se je prekaljeval naš delavski razred v času do prve svetovne vojne in te borbene tradicije je prinesel najzavrednejši del delav-

skega razreda v Komunistično partijo Jugoslavije.

Ce povzamemo, je dejal tov. Tito, z nekaj besedami pregled socialističnega in razrednega sindikalnega gibanja pred prvo svetovno vojno, potem lahko rečemo naslednje:

1. Predhodnik Komunistične partije Jugoslavije — socialistično in razredno sindikalno gibanje, se je razvijalo 50 in še več let pred prvo svetovno vojno ob najtežjih pogojih izkoriščanja delavskega razreda in v vednih bojih za izboljšanje teh pogojev.

2. Socialistično gibanje v tem času ni moglo biti pravo revolucionarno gibanje delavskega razreda, t. j. ni se moglo boriti tudi proti obstoječemu kapitalističnemu redu, kakor n. pr. ruska socialno-demokratska partija (boljševikov), ker ga niso vodili dosledni marksisti in nepomirljivi revolucionarji, učenci velikega Lenina, njegovega sodelavca Stalina in drugih, ampak so to gibanje v glavnem vodili oportunisti, revizionisti, reformisti, in razni kompromisarji — to pomeni, da je bilo pod vplivom neakčnega reformizma.

3. Njegova slabost je bila v tem, da zaradi industrijske zaostalosti ni moglo imeti v svojih vrstah znatnega dela industrijskega proletariata, ker je imelo gibanje bolj čehovski značaj, zaradi česar je bilo tudi pod močnim maloburžoaznim vplivom.

4. Potrebno je ugotoviti, da je imelo socialistično in razredno sindikalno gibanje v deželah današnje Jugoslavije v svojih vrstah navzlic vsem svojim slabostim celo plejado prvih borcev delavskega razreda, prekaljenih v desetletjih raznih bojov, borcev, ki niso sodelovali z izdajalci delavskega razreda ter raznimi oportunisti in reformisti, ampak so ostali zvesti svojemu razredu, ustvarjajoč KP Jugoslavije. To najbolj potrjuje dejstvo, da je socialistično gibanje v Jugoslaviji l. 1918. po svoji velikani-

skraljem. To obdobje je bilo v znamenju teorija orožnikov in policije min. Milorada Draškovića, ki je, poznavajoč slabe strani vodstva KP Jugoslavije, to izkoristil pri zadajanju odločilnega udara Partiji in razrednemu sindikalnemu gibanju v Jugoslaviji. »Obznana« in zakon o zaščiti države (l. 1920-21) sta bila ukrepa, ki sta pospešila odločilni udarec režima proti KP Jugoslavije, nakar je prišlo do njene prepovedi in prehoda na ilegalno delo. Vse to je izhajalo iz tako imenovanega vidovdanskega ustave, ki je bila sestavljena tako, da je zavarovala buržoaziji oblast, kralju pa neodgovornost za njegova dejanja. Ta ustava je uzakonila nacionalno neenakopravnost, s čimer so bili ustvarjeni elementi za ostre spopade v zvezi z nacionalnim vprašanjem, zaradi česar nova država Jugoslavija ni bila sposobna za življenje. V znamenju te ustave je vladala jugoslovanska buržoazija na čelu s kraljem pod krinko demokracije do leta 1929, ko je uvedel kralj Aleksander monarhofašistično diktaturo, s čimer je bilo končano obdobje lažne demokracije.

To obdobje bi bilo mogoče označiti kot obdobje, ko se je KP Jugoslavije prilagojevala delu pod ilegalnimi pogoji in kot obdobje njenega razvoja pod neprestanimi preganjanji. Njeno delovanje v tem času je bilo raztrgano zaradi stalnih frakcijskih bojov, ki so se začeli že v začetku l. 1920. To je silno škodovalo razvoju KP Jugoslavije, pa tudi njenemu boju, utrjevanju in boju delavskega razreda Jugoslavije sploh. Navzlic temu pa se je KP Jugoslavije prav v tem času trdno zakoreninila v delavskem razredu ter nepretrgoma jeknela in se razvijala. To je bil dokaz, da je bila v KP Ju-

goslavije kriza v glavnem pri vodstvu, ni pa bilo krize Partije. Te slabosti so temeljile v tem, da vodstvo Partije ni bilo doraslo nastalemu revolucionarnemu stanju, da je bil delavski razred ločen od močnega kmečkoga gibanja in da ni bilo pripravljenosti za udarec, ki ga je režim z »Obznano« in zakonom o zaščiti države zadal Partiji v njeni ideološki in organizacijski neizgrajenosti kot revolucionarne partije. Po ostrim boju za pravilno stališče glede nacionalnega vprašanja v Komunistični partiji Jugoslavije je šele na tretjem partijskem kongresu na Dunaju leta 1926. uspelo doseči, da je desna frakcija vsaj z besedami spremenila po ostri kritiki tov. Stalina na V. plenumu IK KI (Izvršnega Komiteja Komunistične Internacionalne — oprevajalca) proti Simi Markoviću svoje stališče in da je KP Jugoslavije tako v glavnem sprejela pravilno načelno stališče glede nacionalnega vprašanja. Po tem in po hudih preganjanjih režima in oportunističnem stališču vodstva desničarskih elementov v razrednih sindikatih ter po poskusih razkola Partije in razrednih sindikatov z njihove strani ni bilo mogoče ustaviti borbenega poleta delavcev in tudi ne onemogočiti ugodnih pogojev za delo in utrjevanje KP Jugoslavije in razrednih sindikatov. K likvidaciji leve in desne partijske frakcije je mnogo prispevalo odprto pismo Kominterne članom KP Jugoslavije, tako da sta bila na IV. kongresu Partije v Drazdanih aprila 1928 obe frakciji odstranjeni iz vodstva Partije, s čimer so bili Partija in sindikati rešeni razkola. Na IV. kongresu so izvolili novo vodstvo, ki so ga sestavljali po večini delavci in katerih duša je bil Djura Djaković, organizacijski sekretar CK, ki so ga zverinsko ubili orožniki kralja Aleksandra v prvih mesecih l. 1929. Konsolidacija Partije je mnogo zavrila monarhofašistična diktatura 6. januarja 1929, ker so frakcijski boji omogočili režimu, da je imel v tem času v Partiji vrsto svojih izvalcev in vohanov, ki so omogočili režimu Petra Živkovića, uničiti nad 100 najzvestejših članov Partije in komunistične mladine, medtem ko jih je na tisoče spravil na dolgoletno robijo in v zapore.

Po smrti Djure Djakovića je vodstvo na čelu z Martinovičem pobegnilo v inozemstvo, kjer so se nadaljevali frakcijski boji, hkrati pa je bila izpubljena vsaka zveza z domovino. Ena glavnih napak tedanje politične linije je bila, da je vodstvo, ki ni znalo oceniti stanja in razmerja sil, medtem ko Partija še ni bila konsolidirana, hkrati pa ločena od množice, pričelo pripravljati orožbeno vstajo proti monarhofašistični diktaturi. To je bila avantura in zločinsko ravnanje z maloštevilnim članstvom Partije.

L. 1930. in 1931. je v državi zamrlo življenje Partije. Le tu in tam so še obstajale razbite skupine. Skoraj ves vodilni partijski kader, nižji, srednji in višji je bil na robiji, ubit ali pa v emigraciji. Vodstvo v inozemstvu skoraj ni imelo zveze s partijsko organizacijo. Ljudje, ki so jih pošiljali v državo, da vzpostavijo zvezo, so navadno padali v roke policije, kateri so izdajali ne samo posamezne voditelje in člane Partije, ampak tudi cele organizacije. To je imelo za posledico, da so partijske organizacije v državi izgubile zaupanje v vodstvo, pri čemer so mnoge od njih pretregale vsako nadaljnjo zvezo z njim.

Proti koncu l. 1932. je imenovala Kominterina začasno vodstvo na čelu z Gorkičem, namesto dotodanjega vodstva, ki mu je načeloval Martinić, pozneje pa Mavrak. Decembra l. 1934. je bila v državi IV. partijska konferenca, na kateri so izvolili vodstvo po večini iz članov, ki so bili v začasnem vodstvu z Gorkičem na čelu. Po zaslugi tovarišev, ki so

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

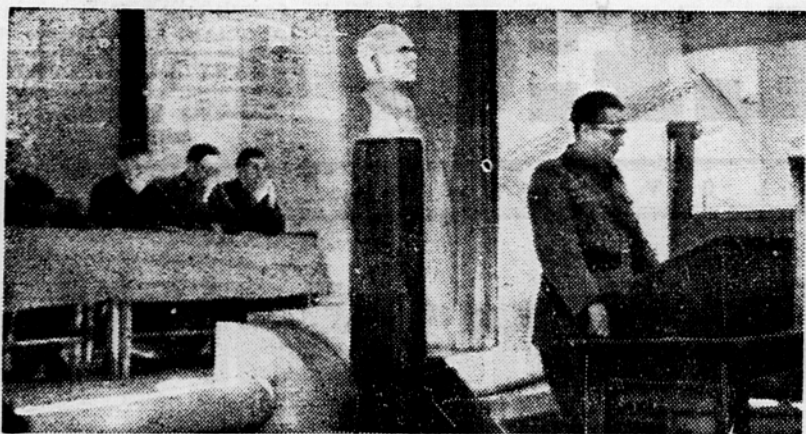
100

101

102

103

Referat maršala Tita na V. kongresu KPJ

prihajali iz robije, oboženi z velikimi izkušnjami in teoretskim znanjem, je prišlo do močnega poleta v razvoju Partije, toda šele l. 1934. ko si je Partija opomogla od težkih udarcev, ki jih je dobila dotlej. To zaradi politike glavnega voditelja Partije v času od l. 1933. do l. 1937. — Gorkiča, ki je sistematično ovirala razvoj novih vodilnih kadrov, ki je varal z lažnimi in nerealnimi poročili Kominterno o stanju v državi, ki je vzdrževal tesno zvezo celo z najslabšimi reakcionarji, kakor n. pr. Slobodanom Jovanovićem in Dragišo Vasićem, poznejšima najbližjima sedelavcema Draže Mihajlovića v tej vojni, in ki je končno delal l. 1936 z vsemi silami za likvidacijo Partije, ni prišlo do hitrega razvoja partijskih in mladinskih organizacij v tisti meri, ki bi jo mogli pričakovati.

Leta 1937. se je začelo čiščenje v Partiji, likvidacija izdajalske politike Gorkiča, s čimer se je končala nemogoča situacija, ki je dolgo vrsto let vladala v KPJ. Leta 1937. so bili odstranjeni iz Partije in vodstva zadnji ostanki frakcijskih in grupških elementov, katerih škodljivo delovanje je 15 let oviralo razvoj in boljše izvajanje KPJ.

Leta 1937. — je dejal tovariš Tito — je bilo odpravljeno tudi vodstvo z

Gorkičem na čelu, razen onega člana (viharen in dolgotrajen aplavz in manifestacije tovariš Titu), ki je dobil nalogo formirati novo vodstvo v državi in izvršiti popolno čištko v Partiji. Od tega časa pa do danes je bil Centralni komite Komunistične partije Jugoslavije ves čas v državi, delal je v težkih ilegalnih pogojih ne le do leta 1941., temveč tudi kasneje, ko je del Centralnega komiteja vztrajal na okupiranem ozemlju pod najtežjimi pogoji. (Navdušeno ploskanje in vzkliki: Naj živi herojski CK Komunistične partije Jugoslavije!)

Vsi člani Centralnega komiteja, ki so stopili l. 1937. v vodstvo Partije, so bili znova izvoljeni v Centralni komite na V. partijski konferenci l. 1940. in so še danes na svojih mestih, razen tistih tovarišev, ki so padli v veliki osvobodilni borbi. Torej večina politbiroja CK KPJ (tisti, ki so ostali živi) dela neprestano 12 let na tem mestu. V tej dobi so premostili ogromne težave in dosegli velikanske uspehe pri svojem delu, to pa samo po zaslugi enotnosti Centralnega komiteja KPJ.

Po vsem tem, kar je navedel, deli tovar. Tito razvoj KPJ v tri dobe: prvo od 1919. do 1921. leta, drugo od 1921. do 1928. leta in tretjo od 1928. do 1937. leta.

Politično stanje v deželi v dobi od 1934. do 1941. leta

Bogoljub Jelič ni samo nadaljeval dotedanje politike Petra Živkovića in kralja Aleksandra, temveč je s svojimi reakcionarimi metodami povzročil še večje ogorčenje ljudstva. Na volitvah l. 1935. se je kljub očitim falzifikatom pokazalo, da je večina volivcev proti Jeličevi politiki in je propadel. Ogorčenje ljudstva zoper Jeličeva se je povečalo, ko so orožniki na Hrvaškem množično pobili kmete, Jeličeva je na vladi zamenjal Milan Stojadinović, ki je bil predstavnik velekapitala in natošef državne stranke Jugoslovanske radikalne zajednice. Stojadinovića je spravil na oblast namestnik princ Pavle, vplivali pa so tudi faktori iz Rima in Berlina, s katerimi je bil Stojadinovič povezan. Sile osi so pripravljale vojno. Stojadinovič je v Jugoslaviji izpolnil petokolonoski vloga s tem, da je razbil Malo antanto in Balkanski sporazum. Stojadinovič je prepustil Jugoslavijo Hitlerju, da bi jo oropal.

CK KPJ je opozarjal na nevarnost, ki je grozila Jugoslaviji od fašističnih osvajalcev in pozival narode Jugoslavije, naj se združijo v enotno fronto in vržejo vlado Stojadinovića. Stojadinovič je na volitvah v decembru 1938. l. doživel poraz in je vlado sestavil Dragiša Cvetkovič, ki je v zunanji politiki nadaljeval tako kot Stojadinovič, v notranji politiki pa je sklenil sporazum z Mačkom. To je bil sporazum srbke buržoazije s hrvaško buržoazijo.

Vlada Cvetkovič-Maček — je nadaljeval tovariš Tito — je ob pričetku januarja organizirala koncentracijska taborišča za antifašiste in komuniste, natančno po vzorcu hitlerjevskih koncentracijskih taborišč. Maček je zapornike koncentracijskega taborišča v Kerestincu izročil ustašem, ki so jih pobili.

Vlada Cvetkovič-Maček je bila ena najboljših pokvarjenih vlad izmed vseh, ki so se vrstile v 20 letnem obstoju

Doba osvobodilne borbe narodov Jugoslavije in KPJ

Tovariš Tito je nato prešel na dobo osvobodilne borbe narodov Jugoslavije in podal vlogo KPJ v tej borbi. Dejal je, da so pod okupacijo nastali novi, še težji pogoji za delo naše Partije, ki pa jih je uspešno premagala.

Partija se je pripravljala že davno pred vojno za oboženo borbo, že od 1933. leta so se po navodilih Partije učili komunisti in komunistična mladina ravnanja z orožjem. Napredne žene so napravile izpite za bolničarke.

Po sklepu CK KPJ se je večina članov Centralnega komiteja prebila v Bosno, Črno goro, Srbijo in Slovenijo

bo in na splošni upor. Sestavljen je bil glavni štab predvsem iz članov CK in aktivistov Partije, ki je takoj odšel na teren, da organizira in vodi partijske odbore.

Ko je navedel, kako se je razvijal upor v prvem letu vojne v posameznih krajih Jugoslavije, je tovariš Tito dejal: »Zakaj sem se malo več časa pomudil na dogodkih prvih mesecev ljudskega upora, t. j. do polovice septembra 1941. leta? Zadržal sem se zaradi tega, da bi bolj jasno podčrtal, da je imel ljudski upor v Jugoslaviji od vsega začetka organiziran planski značaj, da bi podčrtal, da je tak upor organizirala in vodila samo naša Komunistična partija Jugoslavije (aplavz), da bi poudaril, da je imel ta upor za cilj poleg borbe za lastno osvoboditev, tudi pomoč herojski borbi narodov Sovjetske zveze (aplavz), ki je takrat popolnoma sama sprejela vse breme borbe nase. Z drugimi besedami zato, da bi dokončno odgovoril in dokazal vsem tistim, ki pokušajo danes podcenjevati herojsko borbo Jugoslavije, da nimajo prav in da to do dna duše žali naše narode. (Viharno ploskanje in vzklikanje: »Heroj Tito!«.) To sem poudaril zaradi tega, da bi dokazal, da so se na poziv tovariša Stalina za borbo proti fašističnemu osvajalcu odzvali 1941. leta edino jugoslovanski narodi, niso pa so se samo odzvali, temveč so že tudi pred tem pozivom stopili v borbo, ker so smatrali to za svojo dolžnost. Komunistična partija Jugoslavije je izpolnila svojo dolžnost in povedla jugoslovanske narode, da so se borili ramo ob ramo skupno z Ideološko armado za svojo svobodo. To sem poudaril tudi zaradi tega, da bi to povedal še enkrat bivšim zaveznikom na zapadu, ki na mirovni konferencah do nas, zaveznice države, niso pokazali prijateljskih odnosov, se niso ozirali na naš velik doprinos in velikanske žrtve, niti na to, da smo mi in samo mi, namreč narodnoosvobodilno gibanje, vodili brezkompromisno in najbolj ogorčeno borbo od maja 1941. leta pa vse do konca vojne proti skupnemu sovražniku. To borbo smo vodili polna štiri leta brez odhida.

Tovariš Tito je nato obširno obrazložil potek ljudske vstaje v Srbiji in se posebno zadržal pri organizaciji partizanskih odredov, ustvarjanju osvobodnega ozemlja v Zahodni Srbiji in pri izdaji četnikov Draže Mihajlovića. Zaradi te izdaje so se morali narodnoosvobodilni partizanski odredi pod pritiskom prve sovražne ofenzive umakniti iz Zahodne Srbije.

Po umaknitvi iz Srbije — je dejal tovariš Tito — je Partija z vso energijo pričela z ukrepi za krepitev upora v Bosni in Hercegovini. Izkušnje borb v Srbiji so pokazale, da je treba oboženo vstajo razvijati ne le v širino, v množičnost, t. j. kvalitativno, temveč tudi kvalitativno. Pokazalo se je, da je treba pričeti s formiranjem prvih vojaških enot, ki bi bile sposobne zapustiti svoje ozemlje in se bojevaty povsod, kjer koli bi bilo potrebno in kjer koli bi jim bilo ukazano. Čeprav so bili partizanski odredi od vsega začetka vojaške formacije: bataljoni, čete, vojni in desetine in je bila pri njih močna vojaška disciplina, so vendar to bile bolj teritorialne enote, ki so predvsem branile svoje kraj, svoje vasi in svoje hiše. Imele so torej samo lokalni značaj in kot takšne niso bile sposobne za premočno vojno, da bi odšle s svojega ozemlja in se bojevale v drugih predelih naše države. Hkrati pa smo razvijali in formirali še nadalje, kjer koli je bilo to mogoče, teritorialne partizanske odrede. Iz takšnih odredov so se stekali kasneje v redne čete vedno novi in novi borec, ki so navadno že prestali borbeni krst. V zvezi s tem je vrhovni štab takoj po umaknitvi iz Srbije formiral Prvo proletarsko udarno brigado.

Ko je tovariš Tito podrobno obrazložil, kako so bile organizirane proletarske brigade, je dejal: Proletarske smo imenovali prvič zato, ker je vstopil v te brigade predvsem proletariat, delavci iz mest, tovarni in rudnikov, ki so v dotedanjih borbah pokazali ne samo visoko razredno zavest, marveč tudi brezprimerno hrabrost in zvestobo Partiji in ljudstvu, drugič smo jih imenovali proletarske zato, ker je v teh strašnih dneh to ime pomenilo brezkompromisno borbo na življenje in smrt, ker se je ljudstvo v teh težkih dneh na dejanih prepričalo, da je samo delavski razred pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije dosleden brezkompromisni borec proti okupatorju. Te brigade smo poleg tega imenovali tudi udarne brigade — zato ker le-te niso nikdar poznale poraza, ker so bile neuničljive, ker so se vedno po težkih borbah še bolj okrepile, neglede na to, da so morale ponekod tudi odstopiti pred močnejšim sovražnikom.

Proletarske brigade so bile neizčrpen rezervoar vodilnih kadrov za nove in nove vojaške enote. Le-te so bile šola komandirjev in komisarjev za nove enote. V tem je bila njihova velikanska vloga, tako kot je bila njihova velikanska vloga pri vzgajanju partijskih kadrov. Potemtakem so bile tudi politična šola za vse nove formacije, v katere je poslala naša Partija velik del najboljšega partijskega kadra, v katerih so bili kot jedro najboljši sinovi delavskega razreda.

Po prihodu v Bosno, ob pričetku januarja 1942. leta, so bile formirane enote narodnoosvobodilnih prostovoljskih odredov — ustanovljena je bila narodnoosvobodilna partizanska in prostovoljska vojska. l. novembra 1942. leta je bila ustanovljena prva proletarska udarna divizija, kmalu za njo pa tudi ostale proletarske in udarne divizije in korpusi narodno osvobodilne vojske ter sekcija za vojno mornarico. Velik pomen za razvoj vstaje ne samo v Zapadni Bosni, marveč tudi

na Hrvaškem in v Sloveniji, je imel pohod proletarskih brigad, ki so ga začele 24. junija 1942. leta čez Zelenogor, Treskavico, Idumano, Konic, Prozor, Duvno, Livno itd. Na tem pohodu so napravile proletarske brigade več kot 250 km ter očistile pred seboj teren v širini 70 km. To je bilo natančno leto dni po pričetku oboženo borb naših narodov.

Prvo leto je bilo za nas najtežje in in to iz več razlogov. Prvič zaradi tega, ker se je KP v tem letu zelo trudila razviti oboženo vstajo v vseh delih Jugoslavije. Prav v tem letu je padlo največ vodilnih ljudi naše Partije, ki so v najtežjih pogojih organizirali ljudsko vstajo.

V tem razdobju narodnoosvobodilne borbe je Komunistična partija Jugoslavije izgubila na tisoče svojih članov, ki so dali svoje življenje za narodno osvoboditev. Od članov CK KPJ in članov ostalih nacionalnih vodstev Partije so padli naslednji tovariši, katerih imena so omenjena v »Biltenu« vrhovnega štaba: Marko Oreškovič, član CK KPJ in član CK KPH, padel je od izdajalske petokolonoske četrtske roke v času, ko je neutrudljivo organiziral partizanske odrede v Liki za borbo proti italijanskemu okupatorju in njegovemu hlapcu Paveliču; Pavle Pap, član CK KPJ, neutrudljivo organizator partizanskih odredov, padel je v Dalmaciji junaške smrti v času, ko je popeljal v borbo partizanske odrede; Anka Butorac, članica CK KPH, je padla iste dni junaške smrti v borbi z okupatorji in ustaškimi tolovaji; Josip Kraš, član CK KPH, eden najspobnejših delavskih voditeljev sindikalnega gibanja, je padel med neutrudljivim delom pri organiziranju partizanskih odredov na Hrvaškem; Zaja, član CK KPJ, eden dolgoletnih voditeljev delavskega sindikalnega gibanja, je padel junaške smrti v borbi z ustaškimi zvermi; Slavko Šlander, član CK KP Slovenije, je padel herojske smrti od zločinske gestapovske roke; Jožo Vlahovič, član CK Komunistične mladine Jugoslavije, je padel herojske smrti po ustaških zločinih v Zagrebu; Buda Tomović, član pokrajinskega komiteja za Črno goro in sekretar črnogorske ljudske mladine, je padel po izdajalski četniški roki; po gestapovski roki je padla junaške smrti Vukica Mitrovič, članica pokrajinskega komiteja Srbije; isto leto je padel junaške smrti eden najbolj znanih in najbolj priljubljenih voditeljev naše Partije tovariš Rade Končar, član Politbiroja CK KPJ in sekretar CK KPJ, kar je bila zelo težka izguba za našo Partijo, ki je prav na Hrvaškem izobila največje število voditeljev v tem letu, ki čemer je pripomožka izdaja Mačka in njegovih pomočnikov. Padli so številni voditelji in člani Partije v teh prvih letih vojne, kar najbolje potrjuje, da je bilo to leto najtežje, ker nas je borba v tem letu veljala tisoče in tisoče dragocenih žrtev iz vrst naše Partije in mladine.

Drugič, prav v tem letu je morala KPJ pokazati svojo sposobnost v pridobivanju zaupanja ljudstva. Prav v tem letu je morala napraviti Partija vse, da dobi ljudstvo zaupanje v možnost uspešne borbe zoper okupatorja. Prav v tem letu je pričel omahovati del ljudstva tam, kjer so nastale težke situacije zaradi začasnega poraza, kot na pr. v Črni gori in Hercegovini, v zapadni Srbiji in vzhodni Bosni.

Tretjič, prav v tem letu je bilo najtežje priti do večje količine streliva in drugega vojaškega gradiva, ker so bile vojaške enote še preslabše za velike napade in je bil sovražnik še zelo močan.

To je bilo leto težkih izkušenj za naše narode in hkrati prva vojna šola za naše partizane in druge vojaške enote. V tem letu se je učvrstila in prekalila naša ljudska vojska, stabilizirala se je vstajska ljudska oblast pa je dobila močne korenine v mnogih krajih.

Mnoge težke borbe za tem niso bile več tako nevarne za našo vstajo, ker je bila država eno samo bojišče in sovražnik ni bil dovolj močan, da bi mogel naenkrat v vseh krajih napraviti splošen napad in ga do konca vzdržati navzlic temu, da je bilo v Jugoslaviji ves čas okrog pol milijona okupatorskih in kvizlinskih čet.

Proti koncu 1942. leta je bilo pridobljeno veliko in povezano osvobodeno ozemlje v Bosni, Liki, Korunju, Baniji in Dalmaciji, pa tudi v Slavoniji, Srbiji (topličko ozemlje), Sloveniji, v ostalih delih Hrvaške in drugod so bila svobodna ozemlja, ki so služila kot oporišča za vodenje oboženo borbe. Tedaj je bilo že nemogoče, da bi vrhovni štab vodil in nadzoroval delo ljudskih oblasti ter vodil politično, gospodarsko in kulturno življenje ter upravo na tako velikem ozemlju. Zaradi tega je bila sklicana ustanovna skupščina narodno osvobodilne Antifašistične fronte, na kateri je bilo izvoljeno politično predstavništvo odnosno Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije kot najvišji politični organ.

Leto 1942. — je dejal nato tovariš Tito — je bilo pomembno ne samo zaradi velikih zmag naših oboženo sil in zaradi velikanskega povečanja in okrepitve naše armade, marveč tudi zaradi obstoja velikega osvobodjenega ozemlja, ki je omogočilo zelo intenzivno družbeno, gospodarsko, politično in kulturno življenje. Tako je bil na pr. v mesecu septembru kongres vojaških partizanskih zdravnikov, v mesecu decembru je bila prva pokrajinska konferenca Antifašistične fronte žena Jugoslavije, 27. decembra pa je pričel z delom l. kongres Antifašistične mladine Jugoslavije. Partija je organizirala več raznih partijskih tečajev in tečajev za mladino. Mnogo pozornosti smo posvetili organizaciji žetve in obmejnih krajišč svobodnega ozemlja. Pod ognjem sovražnikovega topništva in puškarnjenja ter med napadi letalstva so se vršile priprave za volitve organov ljudskih oblasti in narodnoosvobodilnih odborov. Treba je bilo preskrbeti okrog 150.000 borcev z vsem tistim,

kar so potrebovali in česar niso mogli dobiti v zadostni količini od sovražnika. To je bila dolžnost narodnoosvobodilne fronte, Antifašistične fronte žena, Ljudske mladine, naših kmetov in delavcev Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Srbije, Slovenije, Makedonije in Vojvodine.

Dne 22. januarja 1943. leta so začeli združeni okupatorji — Nemci in Italijani ob pomoči celotne ustaške vojske in četnikov Draže Mihajlovića, ki so se jim pridružili na Neretvi, do tedaj največje, tako imenovano četrto ofenzivo proti našemu osvobodjenemu ozemlju. Sovražnik je, tehnično in številčno znatno v premoči, začel potiskati naše enote. Boji so potekali neprenehoma od Karlovca, zajemajoč vso Liko, Korund in Banijo. Glavna vojske se je na čelu z vrhovnim štabom neprestano umikati ter se je zaustavila na Neretvi, okrog Prozora, Konjiča in Jablanice, kjer so bile bitke na življenje in smrt, da bi rešili 4000 ranjencev. Zaradi strašnega nasilja nad mirnim prebivalstvom se je umikala z našo vojsko prav do Livna velikanska množica okrog 50 tisoč žensk, otrok in starčkov, ki so bili izpostavljeni neprestanemu bombardiranju iz zraka. Le z veliko težavo je naš vojski in ljudskim oblastem uspelo rešiti veliko večino teh ljudi gotove smrti.

Bitka na Neretvi je trajala več kot en mesec in se je končala z našo zmago. Tako je bilo rešenih 4000 ranjencev.

Tovariši — je nadaljeval maršal Tito — tu vas je mnogo, ki se dobro spominjate teh dni in teh borb med tako imenovano peto ofenzivo. Toda o tem ne bom govoril, ker bi to zavezalo v mojem referatu preveč prostora in časa. Moram pa povedati, da so mogli tako borbo in v takih razmerah vzdržati samo jekleni ljudje — komunisti in mladina, ki jih je vzgojila Komunistična partija Jugoslavije. V borbah med V. ofenzivo smo izgubili okrog 8000 tovarišev, občudovanja vrednih borcev, komandirjev, komandantov in politikomisarjev. Ti so bili po večini člani Partije in SKOJ-a. Toda mi smo razbili sovražnikov železni obroč. Četudi smo bili izmučeni in lačni, smo šli takoj čišit vzhodno Bosno sovražnika. Tako vojsko je lahko vzgojila samo Komunistična partija.

S kapitulacijo Italije in razorožitvijo 12 italijanskih divizij nam je bilo omogočeno oboženo na desetisoče novih borcev in ustanoviti nove divizije in korpuse. Skoraj vsa Dalmacija z otoki je bila v naših rokah. Naše enote so napadle sovražnika po vsej Jugoslaviji in osvobajale vedno nove in nove predele naše države. Z osvobajanjem novih področij pa so dotekali v narodno osvobodilno vojsko novi tisoči borcev. Ob zaključku 1943. leta je bil osvobojen velik del Makedonije, južne in vzhodne Srbije, Sandžaka, Črne gore, večji del Bosne in Hercegovine, skoraj vsa Lika, Korund in Banija, velik del Slavonije in velik del Slovenije. Ta velikanski uspeh je prispel nemško poveljstvo, da je pripeljalo v Jugoslavijo nove divizije iz Grčije, Nemčije itd. in pričelo meseca oktobra zelo ogorčeno V. ofenzivo ob pomoči holgarskih, Paveličevih, Nedičevih in Rupnikovih čet ter četnikov Draže Mihajlovića. Tovariš Tito je nato pričel govoriti o VII. sovražnikovi ofenzivi in dejal:

Letalski napad na Drvar je bil v načrtu nemškega poveljstva v VII. ofenzivi, v kateri so imeli Nemci 18 svojih divizij, 10 bolgarskih, okrog 150 tisoč Paveličevih čet, Nedičevih, Rupnikove domobrance itd. To je bila tudi zadnja velika nemška ofenziva, ki prav tako ni mogla uspeti proti narodnoosvobodilni vojski, katere je z velikanskim poletom odbijala zadnje sovražnikove udarce.

Zavezniki so se izkrcali v Italiji in Italija je kapitulirala. Herojska rdeča armada je gonila brez odhida vedno dalje čez svoje meje nemške fašistične tolpe. Hitlerjev poraz je bil neizbežen v bližnji bodočnosti. V tem položaju je bilo treba poskrbeti za to, da bi se pridobilo

bitve narodnoosvobodilne borbe zagotovile. Morali smo misliti na ustanovitve prvega državnega organa kot najvišje oblasti v državi. Sklicana je bila druga skupščina Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije 29. novembra 1943. leta.

Na tej skupščini AVNOJ-a so bili izdani zelo važni sklepi, najvažnejši med njimi pa je bil ustanovitev nacionalnega komiteja narodne osvoboditve Jugoslavije, ki naj bi izvrševal dolžnost začasne vlade v državi. To je bil odgovor vsem tistim, ki so upali, da se bo takoj po vojni povrnilo na staro.

Letalski napad na Drvar pa je bil dejansko samo obupna osвета in pokušaj likvidacije glavnih voditeljev vstaje. S hitrim posegom VI. liške divizije in oficirske šole je to obupno dejanje žalostno propadlo. Od več kot 6000 padelcev je ostalo živih samo 130 ljudi. Vse ostalo so uničili naše enote.

Ali bi v tem času lahko računali na kak odločen uspeh, pa najsi bi bil tudi uničen del vrhovnega štaba? Med napadom je bil v Drvarju samo del vrhovnega štaba. Čeprav je bil takrat vrhovni štab v prav taki nevarnosti kot recimo v Užicu v dobi pred ofenzivo ali med IV. ali V. ofenzivo, mar je Hitler mogel doseči kak odločnejši uspeh, ko je vendar štela naša armada nad 300.000 vojakov in je imela 11 korpusov redne vojske, sestavljene iz proletarskih in drugih divizij, prekaljenih v mnogih bojih, ki so po vsej državi zadajale sovražniku težke udarce? Razumljivo je, da Hitler ni mogel doseči več nobenega posebnega uspeha, ker je tedaj imel mnogo manj izgledov kot kdaj koli prej.

Tedaj so že naše vojaške enote dobivale pomoč po značni poti od zaveznikov in od ZSSR.

Nekaj dni po napadu na Drvar je bilo sklenjeno, da se večji del vrhovnega štaba preseli na otoke, ki so jih od kapitulacije Italije imele v svojih rokah enote 26. divizije. O tej preselitvi na Vis je vrhovni štab, odnosno CK, razpravljalo že davno pred napadom padalcev na Drvar, ker so se mednarodni dogodki razvijali tako, da se moralo vrhovno predstavništvo ljudstva, Prezidij in nacionalni komite, kakor tudi vrhovni štab, najti takšen sedež, od koder bi moglo neovirano opravljati svojo funkcijo.

Ne glede na izgube, ki nam jih je zadal sovražnik v svojem prvem napetu iz zraka, je bil vrhovni štab še isti dan popolnoma izven nevarnosti. Šef sovjetske misije je predložil pomoč Sovjetske zveze, ki bi bila v tem, da bi sovjetsko letalo prepejalo vrhovni štab na otok Vis ali v Italijo. Nekaj dni po napadu na Drvar se je 70 km od Drvarja pri kraju Kupres upustil pomoč sovjetski pilot Sorinok in odpeljal nekaj članov nacionalnega komiteja in AVNOJ, pa tudi večji del vrhovnega štaba. Tisto noč so se spustila tudi zavezniška letala, ki so prepejajala ranjence. Ostali del vrhovnega štaba je ostal s četami, ker je na tem mestu imel tri divizije. Odhod naših vodilnih organov na otok Vis je bil pomemben predvsem zato, ker se je vojna bližala koncu in ker so podvezli mnogo ukrepov za utrditev pozicij nove Jugoslavije, ki se je porajala med narodnoosvobodilno borbo.

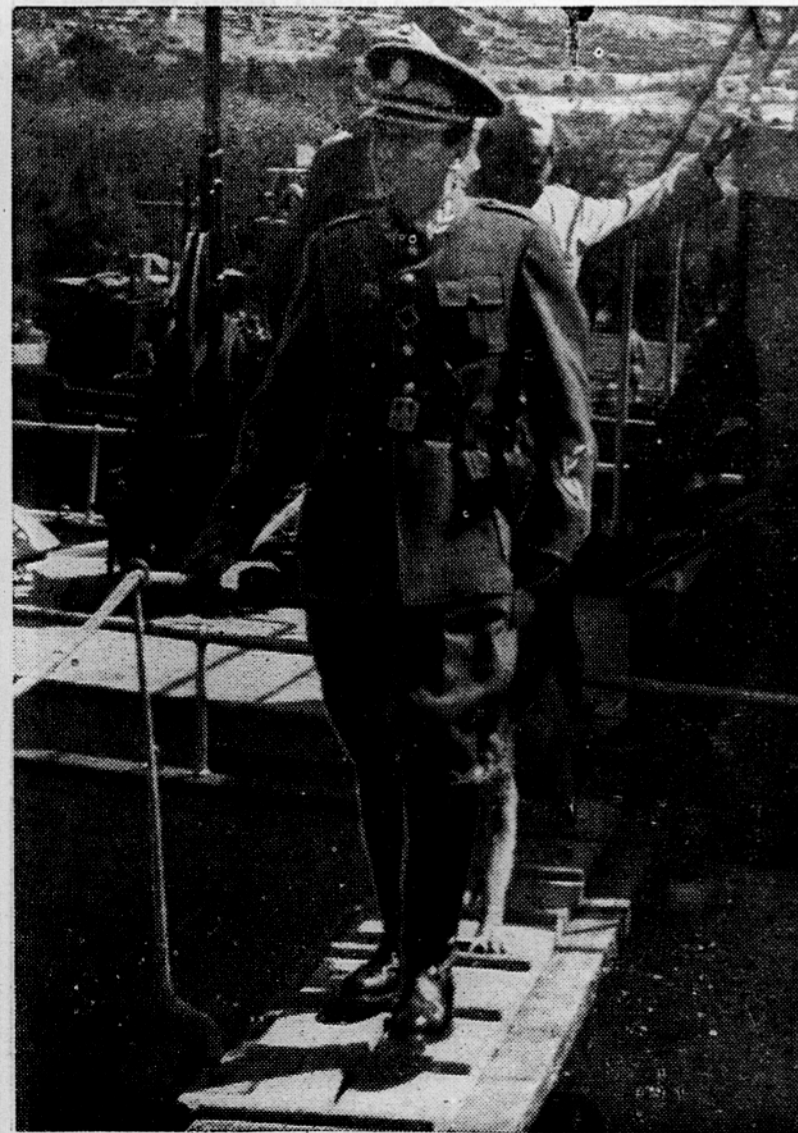
Tovariši, mi navadno govorimo o prvi, drugi, tretji, četrti, peti, šest in sedmi ofenzivi in zaradi tega mnogi v inozemstvu mislijo, da je to vse. Razume se pa, da je to popolnoma nepravilno.

Zakaj govorimo o sedmi sovražnik ofenzivah v štirih letih okupacije naše države?

Prvič zato, ker je sovražnik v teh ofenzivah uporabljal največje sile in vse vrste vojne tehnike.

Drugič zato, ker so bile vse te ofenzive usmerjene proti svobodnemu ozemlju, kjer je bil na čelu upora vrhovni štab in druge naše centralne ustanove civilnih oblasti.

Tretjič zato, ker je sovražnik v teh ofenzivah pokazal največjo vztrajnost

Partija za ljudstvo — ljudstvo za Partijo!

O polnoči se je začelo množično prostovoljno delo na Progi V. kongresa, ki bo trajalo nepretrgoma 48 ur

Pred tremi tedni so prostovoljni delavci, člani frontovskih organizacij za...

Ko smo večraj popoldne sredi med Trato in Dravljami za hip ujeli sfa gradilišča inž. Zajca...

Dela, ki so se začela na 2,5 km dolgi trasi med Trato in postajo Trnovski gozd...

vala. Na mnogih mestih je trasa že odkrita, položeni so prvi tiri poljske železnice...

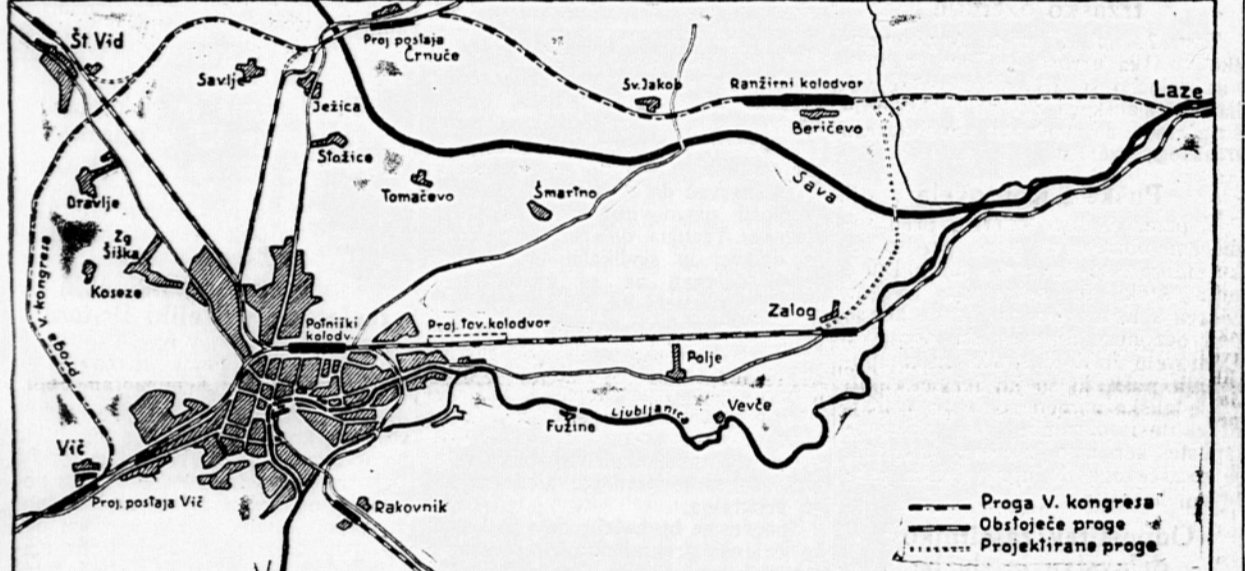
Kakor rečeno, niso bile lahke priprave za to množično delovno akcijo...

Načrt dvodnevnega dela je sestavljen tako, da se vrstijo posamezne skupine v triurnih izmenah z enournimi...

odmorom. Prva skupina je nastopila o polnoči od erede do četrtka, za njo pa se bodo vrstile skupine druge za drugo ves današnji dan...

Dosedajni rezultati dela na terenu vzdolž trase naše »Proge V. kongresa« morda prvi hip niso še tako vidni, ker je bilo treba v prvih tednih uporabiti mnogo dragocenih moči za priprave in za organizacijo vsega aparata...

Tudi v Mostah so imeli danes pomembno proslavo. Moščani so si postavili za predkongresno obveznost, da bodo zgradili stavbo Doma ljudskega odbora...

Titovi zavodi — Litostroj

Ze v predkongresnem tekmovanju so livarji »Litostroja« dokazali svojo ljubezen do Partije in Tita...

Na veliki praznik, na prvi dan zasedanja V. kongresa KPJ, so se delavci »Litostroja« zopet dobro pripravili...

Da bi livarji današnja obveznost izpolnili in presegli, je skupina 26 mladincev že v noči od 20. na 21. julija opravila 178 ur prostovoljnega dela...

Ne le v livarni, tudi v vseh drugih obratih so bili ob šestih zjutraj vsi tovariši na svojih mestih...

V obdelovalnici, kjer dela skupina rezkarjev mojstra Riharja Gabriela, udarnika in racionalizatorja, ki dela na dveh strojih in je usposobil kader tako, da bo imel, ko pridejo v nov oddelk, fante za vse stroje...

Narotnike in bralce Slovenskega poročevalca prosimo, da nam oprostite današnjo zamudo. Zamuda je nastala zaradi slabega sprejema govora maršala Tita.

čehnih izostankov: obveznosti 3%, uspeli 3%. Za maršala Tita so pripravili tudi lepo darilo. Sindikalna podružnica Tovarne meril v Slovenjgradcu ni sprejela v čast V. kongresa nobenih obveznosti...

Združene tovarne svile v Mariboru

Delovni kolektiv Združene tovarne svile je izpolnil obveznosti, ki jih je sprejel v počastitev V. kongresa KPJ. Od začetka tekmovanja 1. junija 1948 je delalo v akordu 31,1% zaposlenih delavcev...

DES v Mariboru

Delovni kolektiv je tudi dosegel lepe uspehe v predtekmovanju. Od 63 brigad je vključenih v brigadni sistem dela 34. Uspeh dela po normah so dvignili za 4%, pri čemer se je delovna disciplina izboljšala za 3%, kvaliteta proizvodov pa za 3%...

DES v Mariboru

Delovni kolektiv je tudi dosegel lepe uspehe v predtekmovanju. Od 63 brigad je vključenih v brigadni sistem dela 34. Uspeh dela po normah so dvignili za 4%, pri čemer se je delovna disciplina izboljšala za 3%, kvaliteta proizvodov pa za 3%...

Delovni kolektiv Tovarne za proizvodnjo kemičnih izdelkov v Celju je v dneh kongresa zvišal proizvodnjo za 5%, vpis posojila dvignil za nadaljnjih 5%...

Delovni uspehi našega ljudstva so dokaz velike ljubezni in zaupanja v Komunistično partijo

ZBIRALNI KANAL Ljubljana, 21. julija

Vsem prostovoljnimi delavcem mesta Ljubljane je dobro znano gradilišče zbiralnega kanala. Malo jih je, ki ne bi na tem gradilišču obdelavali zemljo in gramoz z lopato...

Lepo število članov sindikalnih podružnic, ljudstvo raznih ljubljanskih terenov in mladina so se ob 18. uri zbrali na gradilišču, kjer jih je v imenu GO Enotnih sindikatov Slovenije, v imenu OF in KP pozdravil tov. Hegler...

Mladinski delovni brigadi »Janez Hočevar« je bilo izrečeno na proslavi v imenu Mestnega odbora LMS Ljubljana veliko priznanje za storjeno delo. V znak priznanja je ta brigada postala trikrat udarna brigada. Posamezni mladinci so bili še vdrug imenovani za udarnike. Deset po številu. Za

DOM LJUDSKEGA ODBORA V MOSTAH

Tudi v Mostah so imeli danes pomembno proslavo. Moščani so si postavili za predkongresno obveznost, da bodo zgradili stavbo Doma ljudskega odbora do kongresa do prvega nadstropja. In to se je zgodilo danes popoldne ob četrti uri. Na gradilišču je pršla množica ljudi. Veliko jih je že pred pričetkom proslave delalo na gradilišču. Ko je prišla ura proslave, so znojili in z lopatami ter krampji pristopili k odru, ki je bil zadnji minuto napravljen in tudi lepo okrašen. Z največjo resnostjo so poslušali sekretarja rajonskega komiteja Moste, ki je v kratkem ponovil tisto, kar graditelji že sami čutijo v sebi: Brez dela ne bomo dosegli pravega blagostanja. Sekretar Obžolt je v imenu rajona Moste pohvalil najboljše. Med njimi je na prvem mestu Marija Mrđjan, ki ima za seboj 1180 prostovoljnih ur. Človek ne bi verjel in vendar je res. Slede ji Jaka Selan, Malči Zidan, Poldo Lampič, Marija Fris, Jože Rebolj, Tone Bobnar, Betj Herbst, Tone Šebenik, Peter Mori, Jože Stariha, Tone Bobnar II., Hinko Pavlič, Roza Bergant, Ludvik Škofic, Marija Veličkovič, Pavla Tiler, Jaka Cerče, Fani Vogel, Jože Ivancič, Julka Podpac, Jože Mavrič, Jože Zupančič, Ivan Šlamberger, Marija Židan, Kati Mužič, Albina Juvan in Stane Spodler. Vzor delavca pa je bil tudi Jože Markovič, šef gradilišča, priden kakor

udarnike je bilo imenovanih 22 in po-hvaljenih 20 mladincev. Po govornih predstavnikov ljudske oblasti in organizacij je orkester Slovenske filharmonije zaigral zbranim Kozinovo »Belo krajino« in Gotovčevsko kolo. Prostovoljci so odhajali z gradilišča z obljubo, da ne bo njihovo delo prav nič popustilo. V srcih so odnesli besede, ki so jih s proslave poslali vodstvu CK KPJ, maršalu Titu. Osvobodilni fronti.

Zbiralni kanal je dograjen

Poziv Ljudske fronte Beograda

Izvršni odbor Ljudske fronte Beograda je poslal naslednji poziv delovnemu ljudstvu Beograda in članom Ljudske fronte Beograda:

»21. julija t. l. se prične V. kongres Komunistične partije Jugoslavije. V čast V. kongresa naše Partije bo pripravilo delovno ljudstvo Beograda, zedinjeno v Ljudski fronti pod vodstvom Komunistične partije, ta pomembni datum v zgodovini naroda Jugoslavije z množično udeležbo pri prostovoljnem delu pri izgradnji in ureditvi mesta.

Člani Ljudske fronte in mladina! Storimo vse, da bo ta prostovoljna delovna akcija velika zmaga Ljudske fronte Beograda pri izgradnji socializma v naši državi ponovni izraz naše ljubezni in vdanosti naši Partiji, Centralnemu komiteju in tovarišu Titu.

Zivel kongres Komunistične partije Jugoslavije!

Zivel Centralni komite Komunistične partije Jugoslavije s tovarišem Titom na čelu!

Novi obveznosti za kongresne dni

Delovni kolektivi, ustanove, združbe in množične organizacije sprejemajo v počastitev V. kongresa KPJ ob pričetku samega kongresa nove obveznosti, ki jih izpolnjujejo v tekmovalnem poletu.

Terenska organizacija OF terena Kodeljevo v Ljubljani je povišala v čast kongresa svojo prvotno obveznost 1000 ur prostovoljnega dela za 100% in bo v prvih dneh kongresa napravila še 500 ur prostovoljnega dela.

120 članov Zveze borcev terena Novi Vodmat-Ljubljana bo med kongresom delalo na gradilišču rajonskega ljudskega doma v Mostah.

Člani sindikalne podružnice obrtno-prodajne zadruge čevljarjev v Ljubljani bodo izdelali prvi dan kongresa 10 parov novih čevljev in popravil 32 parov več, kakor običajno. Na gradiliščih bodo poleg tega napravili 400 ur prostovoljnega dela.

Delovni kolektiv »Pluta« v Ljubljani bo napravil prvi dan kongresa 750 ur prostovoljnega dela.

Člani terena XX. rajona Rakovnik-Vič bodo napravili poleg že sprejetih obveznosti 22 in 23. julija še 200 ur prostovoljnega dela na Dolenski cesti.

Delovni kolektiv tovarene »Lek« v Ljubljani bo napravil v dneh kongresa 509 ur prostovoljnega dela, poleg tega pa bodo zvišali storilnost za 10%.

Člani sindikalne podružnice gostinsko-turistične stroke št. 8 so povišali vpis ljudskega posojila za 5500 din in vsak član bo napravil med kongresom po 5 ur prostovoljnega dela.

Delavci in nameštenci srednjih in visokošolskih domov v Ljubljani bodo v dneh kongresa napravili na gradiliščih 100 ur prostovoljnega dela.

Delovni kolektiv Ljubljanskih opekarn je sklenil, da bo na dan pričetka kongresa prekorajčil dnevno proizvodnjo za 10.500 komadov opek.

Delavci lesne industrije v Ljubljani so sklenili, da bodo prvi dan kongresa dvignili proizvodnjo s tem, da bodo delali po 12 ur, v naslednjih dneh pa bodo napravili 400 prostovoljnih ur v proizvodnji in na terenu v Domu igre in dela svojega rajona. Zaslugek prostovoljnih ur v znesku 2000 din bodo poslali CK KPJ.

Delovni kolektiv Tovarne za proizvodnjo kemičnih izdelkov v Celju je v dneh kongresa zvišal proizvodnjo za 5%, vpis posojila dvignil za nadaljnjih 5% in odpravil vse napravitvene izostanke.

Delovni kolektiv Slovenskega poročevalca bo prvi dan kongresa dvignil proizvodnjo za 10%, drugi dan kongresa pa bo napravil 500 ur prostovoljnega dela na progi V. kongresa.

Člani sindikalne podružnice Podjetja za promet s kožami in tekstilnimi surovinami v Ljubljani bodo v času kongresa dvignili vpis ljudskega posojila za 100.000 din in napravili 200 ur prostovoljnega dela na gradiliščih.

Sindikalna podružnica »Mostovne delavnice« je sklenila, da bo zvišala popravilo mostov za 10%, tehničari bodo popravili prav tako 10% več raznih delov, kleparska delavnica pa bo izdelala 8 svetilk več kakor druge dneve.

Delovni kolektiv Tobačne tovarne je obvezal, da bo presegel 21. julija dnevni plan za: 4000 cigar, 50.000 cigaret, sortirali bodo 185 kg tobačnih listov več, zapakirali bodo 200.000 cigaret več in v kartonaji povečali proizvodnjo za 2000 kartonov.

BEOGRAD V ZNAMENJU KONGRESA

Beograd, 21. jul. Beograd je v znamenju V. kongresa KPJ. Prav posebni videz dajejo Beogradu velikanske reče in državne zastave, ki pokrivajo skoraj cela pročelja hiš, velike slike maršala Tita, generalisima Stalina, Lenina, Marxa in Engelsa, kakor tudi članov Centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije, znaki V. kongresa Partije, zelenje in izložbe. polne dokumentov iz borbe naše Partije pred, med in po vojni. Na velikih zgradbah, ki so okrašene z zelenjem in z zastavami, so napisana gesla: »Živel V. kongres KP Jugoslavije«, »S kmečkim zadružničarjem izgrajujemo socializem na vasi«, Vložili bomo vse sile za izpolnitev petletke«, »Borimo

se za boljše in srečnejše življenje našega mlajšega naraščaja in podobno. S prostovoljno delovno akcijo kakršne se ni bilo, pa se je pripravil Beograd na začetek zasedanja kongresa. Beograščani delajo danes na vseh svojih gradiliščih. Mnogo brigad frontovcev je odšlo na gradilišča Novega Beograda druge pa delajo pri urejevanju »parka kulture in počitka na Zvezdari«, pri letnem gledališču v Topčideru, pri zgradbi ministrstva za notranje zadeve in pri postaji Ovcara. To so glavna gradilišča, na katerih frontovci Beograda manifestirajo svojo ljubezen do Partije, Tita in ljudstva. Delovno ljudstvo Beograda dela na okoli 500 raznih krajih mesta.

PROSLAVA V MARIBORU

Na predvečer V. kongresa KPJ je slavnostno okrašen Maribor zažarel v tisočerih lučkah. Z mogočno baklado, z nepregledno vrsto zastav, s transparenti so se združile tisočglatve množice delovnega ljudstva, ki so defilirale pred tribuno na Glavnem trgu, ter izražale vdanost maršalu Titu, Komunistični partiji in V. kongresu KPJ. Baklado so pričakali veliki špalirji, tako da se je zbralo na Glavnem trgu okrog 30.000 ljudi. Na slavnosti so sodelovali štiri godbe.

V Gornji Radgoni

Radgonsko prebivalstvo je pozdravilo V. kongres z baklado. V sprevedu je bilo 2000 ljudi, ki so vzklikali Partiji, V. kongresu in tovarišu Titu. Pesem je donela preko meje. Slavnost so poudarile bogate okrašene ulice, poslopje okrajnega ljudskega odbora, okrajnega odbora OF ter radgonski grad, na katerem je žarel v čast V. kongresu velik razsvetljen napis z zvezdo, katerega sij je odseval globoko v notranji del sosedne države. Podobne svečanosti so bile v Radencih in Apačah. Zastopniki sindikalnih podružnic so prebrali resolucije V. kongresa KPJ. V resolucijah so bile obveznosti delovnih kolektivov, s katerimi so se zavezali, da bodo povečali proizvodnjo in zmanjšali proizvodne stroške.

Pritekle so štafete iz tovarn in podjetij z resolucijami in obljubami V. kongresu. Množice so jih navdušeno pozdravljale. Med mnogimi obveznostmi mariborskih podjetij sporoča Mariborska livarna, da bo dala 3600 kg medenine več in za 1100 kg več gradbenega okovja. Tekstilne tovarne so dvignile proizvodnjo za 2%. Združene tovarne svile bodo dvignile proizvodnjo za 15% in še bolj znižale proizvodne stroške. »Konstruktor« bo dal 1200 prostovoljnih delovnih ur, Delavnice

državnih železnic bodo predčasno izročile vrsto lokomotiv in vagonov. Prednica in tkalnica bo v svoji prednici zvišala proizvodnjo za 18%, v tkalnici za 10%, Bombažna tovarna bo za 15% prekorajčila normo in vpisala še 15.000 din ljudskega posojila.

V Gornji Radgoni

Radgonsko prebivalstvo je pozdravilo V. kongres z baklado. V sprevedu je bilo 2000 ljudi, ki so vzklikali Partiji, V. kongresu in tovarišu Titu. Pesem je donela preko meje. Slavnost so poudarile bogate okrašene ulice, poslopje okrajnega ljudskega odbora, okrajnega odbora OF ter radgonski grad, na katerem je žarel v čast V. kongresu velik razsvetljen napis z zvezdo, katerega sij je odseval globoko v notranji del sosedne države. Podobne svečanosti so bile v Radencih in Apačah. Zastopniki sindikalnih podružnic so prebrali resolucije V. kongresa KPJ. V resolucijah so bile obveznosti delovnih kolektivov, s katerimi so se zavezali, da bodo povečali proizvodnjo in zmanjšali proizvodne stroške.

S TURNIRJA ZA SVETOVNO ŠAHOVSKO PRVENSTVO V IV. kolu so vsi Jugoslovani zmagali

Stockholm 21. julija. V četrti kolu šahovskega turnirja za prvenstvo sveta so bili v torkel doseženi naslednji rezultati: Pirc : Pachman 1,0, Gligorič : Lundin 1,0, Ragozin : Lundin 1,0, Bronštejn : Kotov 1:0 in Bóök : Stoltz 1:0.

partije iz prvih štirih kol na mednarodnem šahovskem turnirju v Stockholmu. Doslej so končane naslednje partije: Pirc : Pachman 1,0, Gligorič : Lundin 1,0, Ragozin : Lundin 1,0, Bronštejn : Kotov 1:0 in Bóök : Stoltz 1:0. Druge partije se še nadaljujejo. Po doslej odigranih partijah vodi naš vemojster Vasja Pirc, ki ima 3,5 točke.

Dragnik Poljske republike

Na dan 22. julija 1944, takoj potem ko je Rdeča armada osvobodila izpod nemškega jarma prve predela poljskega ozemlja, je Poljski komitej za osvoboditev naroda (PKWN) izdal v Chelmu „Razglas poljskemu narodu“.

Ta razglas je pomenil začetek izvajanja načrta o ustanovitvi prerojene demokratične poljske republike. Načrt je izdelal Poljski narodni svet — predstavnik poljskega ljudstva —, ki se je borilo proti nemškemu zavojevalcem tako v partizanskih odredih v sami Poljski kakor tudi v poljski vojski, ki je bila na novo organizirana v Sovjetski zvezi.

Po štirih letih, odkar je bil izdan »Razglas« Poljskega komiteja za osvoboditev naroda, lahko ugotovimo, da ta listina ni ostala arhivski dokument, marveč da je vsako leto neodvisnega življenja prerojene Poljske republike potrdilo gesla tega razglaš. Načela v »Razglasu« so okvirna ustava, idejna deklaracija enotne poljske republike. Ljudje, ki so sestavljali »Razglas«, so svoj načrt gradili na vsej poljski demokratični preteklosti — od reformatorjev XVI. stoletja pa do programa tako imenovane lublinske ulice iz l. 1918, toda podprli so ga s celovito notranjo in zunanjo politiko in v vključenjem Poljske v splošnoevropski in svetovni potek zgodovine.

»Razglas« je med drugimi postavljal naslednja zunanje-politična načela: tesno sodelovanje z ostalimi slovanskimi narodi; trajno zvezo in prijateljstvo s Sovjetsko zvezo, uređitev mej z ZSSR, tako da pripadajo poljski predeli Poljski, ukrajinski, beloruski in litvanski pa sovjetski Ukrajini, Beliji Rusiji in Litvi; nadalje priključitev starega poljskega Primorja in Šlezije, predelov, ki so jih uporabili Nemci, in utrditi meje na Odrri in Nisi.

To so načela, ki so pomenila važno spremembo s predvojno poljsko zunanjo politiko, kajti predvojna vladajoča klika na Poljskem je proti volji in koristim poljskega ljudstva iskala podporo samo v kapitalističnih in fašističnih deželah, pri vladah, ki so težile po uničenju poljske samostojnosti. Šele po vojni, ko je na oblast prišlo ljudstvo, je postalo možno sodelovanje med Sovjetsko zvezo in Poljsko, ker so interese obeh držav skupni in se more nova Poljska uspešno razvijati le v tesnih prijateljskih odnosih s svojim vzhodnim sosedom, Veliko je k temu prispevalo tudi skupno krvno bratstvo med armadama obeh držav. V Sovjetski zvezi so bile namreč formirane mnoge poljske divizije, tam je tudi nastala nova poljska armada, ki se je potem skupno z Rdečo armado uspešno borila v Ukrajini in nad Bugom, osvobodila nato poljsko ozemlje in končno prodrla na zahod, na Baltik in k Berlinu.

V notranji uređitvi nove Poljske je »Razglas« napovedal izgradnjo poljske državnosti na demokratičnih načelih, podzavljenje vseh po Nemcih zapuščenih posestev, takojšnjo izvedbo agrarne reforme in razdelitev veleposestniških posestev med kmete, ki so bili brez zemlje, nadalje izboljšavo šolstva, tako da bo dostopno najširšim slojem delovnega ljudstva. V nekdanji reaktivistični Poljski je vladal glad po zemlji. Zemlja je bila v rokah posameznih veleposestnikov in cerkvenih velikašev, medtem pa so stotisoči kmetov imeli le skromno krpno zemljo ali pa so bil celo brez nje. Agrarna reforma (januar 1946) je spremenila obličje poljske vasi, kajti med 900.000 družin je bilo razdeljenih pet in pol milijona hektarjev zemlje, obnem pa so bili črtani vsi pred vojno nastali kmečki dolgov.

Nova republika je prinesla spremembe tudi v industriji, kajti takoj po osvoboditvi je ljudstvo prevzelo tovarne, rudnike, plavže itd. V januarju 1946 je Poljski narodni svet sprejel zakon o podzavljenju bank, rudnikov in velikih ter srednje velikih industrijskih podjetij. Proizvodna zmogljivost poljske industrije se je kmalu povečala nad predvojno stanje. V gospodarskem načrtu je predvideno, da bodo na Poljskem l. 1949. proizvedli 300 lokomotiv letno v primeri z 28 predvojnimi, 16.600 tovornih vagonov proti 600 izpred vojne, 6000 motociklov in 100 tisoč koles proti 800 motociklom in 39 tisoč kolesom pred vojno. To so le nekateri podatki, ki kažejo hiter porast industrijske proizvodnje na Poljskem.

Razglas Poljskega komiteja za osvoboditev naroda je postavil, da naloga, ki čakajo poljsko ljudstvo, ne bo mogoče izvršiti, ako ne bo enotnosti vsega ljudstva, enotnosti, ki je bila skovana v težki borbi za svobodo. Ta enotnost je še bolj okrepjena z borbo za gospodarsko obnovo in za višji življenjski standard. Zunanji znak te enotnosti pa se izražata poleg drugega tudi v združitvi dveh socialističnih političnih struj na Poljskem — Poljske delavske Partije in Poljske socialistične stranke.

Jugoslovanski narodi se ob narodnem prazniku nove Poljske pridružujejo z bratskimi željami, da bi poljskemu ljudstvu čimprej uspelo doseči začetni smoter: izgradnjo socialistične družbe v socialistični Poljski.

Izgon Reuterjevega čopisnika iz Jugoslavije

Beograd, 21. jul. (Tanjug) Drekcijska za informacije pri vladi FLRJ poročajo: Čopisnik Reuterjevega čopisnika Petru Firštu ni podalšal viza za nadaljnje bivanje v FLRJ zaradi njegovega lažnega pisanja o Jugoslaviji.

K položaju v Berlinu

ZSSR je predlagala, da bo zalagala ves Berlin z živili

Živiljenjske potrebščine bo mogel vsakdo kupovati v trgovinah sovjetskega sektorja v Berlinu

Berlin, 21. jul. (Tanjug) Informacijski biro sovjetske vojaške uprave v Nemčiji je danes sporočil, da bo po sklepu sovjetske vlade sovjetska vojaška uprava prevzela preskrbovanje celega mesta Berlina. Besedilo poročila se glasi:

»Sovjetska vlada je dne 14. julija na note vlad ZDA, Vel. Britanije in Francije, ki govorijo o stanju v Berlinu, odgovorila, da je sovjetska vojaška uprava vedno kazala svojo skrb za redno preskrbovanje berlinskega prebivalstva in skuša odstraniti tudi težave, ki so nastale v zadnjem času. Sovjetska vlada v primeru potrebe tudi ne bo odklonila rednega preskrbovanja celega mesta Berlina iz lastnih sredstev. Informacijski biro sovjetske vojaške uprave je pooblaščen, da v zvezi s tem izjavi:

»Sovjetska vlada je v želji, da olajša stanje prebivalstva glavnega mesta Nemčije Berlina, ki je nastal kot posledica razdiralnih akcij zahodnih okupacijskih oblasti, naročila sovjetski vojaški upravi v Nemčiji, da ustvari možnost za preskrbovanje vsega berlinskega prebivalstva z vsemi življenjskimi potrebščinami po obstoječih normah.

V ta namen je sklenila sovjetska vlada, da bo za prvo potrebo vzela iz zaloge Sovjetske zveze za preskrbo-

vanje vsega berlinskega prebivalstva 100.000 ton žita in drugih življenjskih potrebščin in jih dala na razpolago sovjetski vojaški upravi v Nemčiji. Hkrati so sovjetske vojaške oblasti v Nemčiji ukrenile vse potrebno, da bo mogel vsakdo, ne glede na to, v katerem sektorju mesta stanuje, kupovati po obstoječih normah kruh in druge življenjske potrebščine v trgovinah sovjetskega sektorja za denar, ki je v obtoku v sovjetski okupacijski coni.

Komentirajoč sklep sovjetske vlade o preskrbovanju vsega Berlina piše »Tägliche Rundschau«: »Ta sklep sovjetskih oblasti je dejanje brezmejne človekoljubnosti in velikodušnosti. Čeprav vodijo zahodne sile v Berlinu politiko razkosavanja, ki je povzročila poslabšanje stanja prebivalstva zahodnega dela mesta, so sovjetske oblasti sklenile, da bodo odstranile te težave, ki so nastale po krivdi zahodnih sil. Posebno je treba poudariti okolnost, da je Sovjetska zveza nesebično pomagala Berlinu brez kakršnih koli pogojev. Nasprotno pa bo moralo Nemško ljudstvo plačati štirikratno in petkratno ceno za vsako tono življenjskih potrebščin, ki jih dovažajo z letali z zahoda. To »pomogoč« po Marshallovem načrtu plačuje nemško ljudstvo s tem, da bodo izpremenili zahodno Nemčijo

v kolonijo angloameriškega imperalizma.

»Neues Deutschland« pravi: »Vse, kar je bilo navedeno v sovjetski noti, postaja stvarnost. Sovjetska zveza izpolnjuje dano besedo. Življenje in preskrba berlinskega prebivalstva sta odlej naprej zagotovljena. »Zračni most« je postal odveč, prav tako pa tudi navzočnost zahodnih sil, ki samo ovirajo normaliziranje življenja v Berlinu.

Protest zveze svobodnih nemških sindikatov

Berlin, 21. jul. (Tanjug) Berlinski tisk poroča, da se je število brezposelnih v angloameriški coni pri uvedbi denarne reforme povečalo na več kakor 530.000. Posebno težko stanje je v severnem Porenju in Westfaliji, kjer je 148.000 brezposelnih, na Bavarskem pa jih je nad 180.000.

Vodstvo zveze svobodnih nemških sindikatov za področje Velikega Berlina je poslalo svetovni sindikalni federaciji brzojavko, v kateri ostro protestira proti razpustu svobodnih nemških sindikatov v ameriškem sektorju Berlina. Brzojavka poudarja, da svobodni nemški sindikati ne morejo priznati te ameriške odločitve, ker je brez vsake pravne podlage in pomeni dejanje samovoljnosti.

Poljski vojaški ataše položil venec na grob Neznane junaka

Beograd, 20. jul. Novi vojaški ataše republike Poljske v Beogradu polkovnik Alef je položil venec na grob Neznane vojaka na Avali. Pri polaganju venca so bili navzoči dosedajni vojaški ataše polkovnik Mihal Bron, tiskovni ataše poljskega veleposlanstva, Jugoslovansko armado pa sta zastopala polkovnik Rađe Knežević in podpolkovnik Stjepan Iveković. Po položitvi venca so razložili predstavnikom poljske armade potek operacij za osvoboditev Beograda.

Italijanski tiskovni zakon razširjen na Svobodno tržaško ozemlje

Trst, 21. jul. (Tanjug) Angloameriška vojska uprava v Trstu je objavila določbo št. 270, s katero se veljavna italijanska zakona o tisku razširja tudi na področje Svobodnega tržaškega ozemlja.

Puške s Kontovela

V petek je bila v Trstu pred sodiščem obravnava proti predsedniku Italijansko-slovenske unije Ljudmila Stoki in sekretarju Evgenju Starcu s Kontovela pri Trstu, ker so pod odrom v Prosvetnem domu v Kontovelu našli 8 starih in neuporabnih pušk, ki so jih igralci rabili v gledališke namene. Šele po vztrajni zahtevi obrambe, naj obtoženo izpuste, ker niso ničesar zakrivali, je sodišče ugodilo upravičenim zahtevam branilca.

Odpustitev zaščitnikov delavstva iz službe

Trst, 19. jul. (Tanjug) Člani tovarniških odborov tržaških industrijskih podjetij, ki so se te dni zagovarjali pred vojaškim okupacijskim sodiščem zaradi kršitve 505 in 511 italijanskega kazenskega zakona, ki je bil izdan še v času fašizma, so bili dani po nalogu direktorije »Druženih jadranskih ladjedelnice« odpusteni iz službe. Direktorija je poleg tega dopustila iz službe 18 delavcev, češ da so »povzročili incidente«. Navzlic ogorčenemu protestu delavskih porverjenikov ni hotela direktorija preklicati svojega sklepa.

Zdravstveno stanje Togliattija se stalnoboljšuje

Rim, 21. jul. (Tass) V zdravstvenem stanju Palmira Togliattija ni bilo nikake spremembe. »Unita« poroča, da se zdravstveno stanje Palmira Togliattija polagomaboljšuje. Zadnji dve noči je bolnik spal mirno in so mu zdravniki dovolili nekoliko raznovrstnejšo hrano.

Italijanski socialisti izstopili iz Ljudske fronte

Rim, 20. jul. (Tanjug) Danes je bilo v Rimu zasedanje predsedstva Ljudske fronte, na katerem so proučevali politični položaj. Predstavniki socialistične stranke se seje niso udeležili, poslali pa po predsedstvu pismo, ki v njem poudarjajo svoje mnenje, da je Ljudska fronta v skladu s sklepi kongresa v Genovi izpolnila svojo nalogo ter mora glede na to socialistična stranka izstopiti iz Ljudske fronte.

Milanska policija je aretirala tajnika sindikata električarjev, ker se je pridružil generalni stavki in znamenju protesta zaradi atentata na Palmira Togliattija. Ko so zvedeli za aretacijo, so električarji izjavili, da bodo razglasili splošno stavko v vsej pokrajini Milano, ako ne bo tajnik sindikata nemudoma izpuščen.

Franco išče mednarodno posojilo

Praga, 21. jul. Tass prenaša poročilo neke tuje agencije, da je general Franco, videč, da ministrstvo zunanjih zadev ZDA tik pred predsedniškimi volitvami ne želi izzvati nezaugoljivosti ameriškega ljudstva z uradnimi posojili frankistični Španiji, objavil razpis zunanega mednarodnega posojila v znesku 100 milijonov dolarjev, da bi tako po zasebnih kanalih zbral denarje iz Severne in Južne Amerike. Fašistični diktator je nezadovoljen, ker Španija navzile temu, da je odstopila ZDA pomorska oporišča na španskem ozemlju, še ni pozvana v blok zahodnih držav, ki so vključene v Marshallov načrt.

Jugoslovansko-ameriški sporazum

DEBLOKIRANJE NAŠEGA ZLATA V NEW YORKU

Jugoslavija bo plačala za vsa dobroimetja ZDA 17 milijonov dolarjev, preostalo zlato pa bodo ZDA izročile naši Narodni banki

Beograd, 21. jul. (Tanjug) V zvezi s sporazumom vlade FLRJ in vlade ZDA o deblokaciji zlat Narodne banke FLRJ sporoča direktorja za Informacije pri vladi FLRJ Jugoslavije:

»Glede na bližajočo se vojno nevarnost je Narodna banka že 2. maja 1939 in 16. maja 1940 sklenila, da večji del svoje zlate podlage deponira pri Federalni rezervni banki v New Yorku, da tako zaščiti zlato pred vojno nevarnostjo.

Ta sklep je sprejela zaradi tega, da bi obvarovala zlato med vojno in dobila takoj po končanem vojnem operacijah zlato na prosto razpolaganje. Narodna banka je takoj po osvoboditvi zahtevala od Federalne rezervne banke v New Yorku, naj ji izroči deponirano zlato in ostala dobroimetja na prosto razpolaganje. Na to zahtevo Narodne banke je Federalna rezervna banka odgovorila, da je deponirano zlato Narodne banke prenesla na zahtevo bivše jugoslovanske emigrantske vlade iz depota Narodne banke v depot emigrantske vlade in to že 28. aprila 1941. Razen tega je bila Narodna banka obveščena, da je celotno devizno dobroimetje vseh njenih korrespondentov v ZDA prenečeno na emigrantsko vlado in sicer v znesku približno 24 milijonov dolarjev, ki jih je emigrantska vlada med vojno porabila. Tedaj je Federalna rezervna banka obvestila Narodno banko, da ne more Narodni banki izročiti niti enega zlata v vrednosti približno 47 milijonov dolarjev brez poprejšnjega pristanka ministrstva za zunanje zadeve ZDA.

O tem odgovoru je pretekla daljša doba pogajanj Narodne banke in naše vlade preko ministrstva za zunanje

zadeve o deblokaciji našega zlata. Med drugim so razpravljali o deblokiranju jugoslovanskega zlata tudi v gospodarsko-socialnem svetu OZN. Naša vlada je zahtevala, naj Federalna rezervna banka takoj deblokira monetarne rezerve Narodne banke in ne šele s pogojem, da Jugoslavija vrne dobroimetja državljanzov ZDA v FLRJ. O dobroimetjih državljanzov ZDA bi razpravljali posebej po redni poti. To našo zahtevo so podprle Sovjetska zveza in države ljudske demokracije. Kakor je znano, so zlato ostalih držav, ki jih je zasedel fašistični napadalec, že vrnil prizadetim državam (kakor n. pr. Češkoslovaški, Poljski, Nizozemski, Belgiji in dr.), našo zahtevo pa so v gospodarsko-socialnem svetu OZN odklonili.

Nato so se od maja 1947 med našo državo in ZDA znova nadaljevala pogajanja o deblokaciji našega zlata. Pri pogajanjih je bil dosežen načelni sporazum, da bo zlato vrnjeno Narodni banki ter sporazum o višini povračila za podržavljeno imovino in za druga dobroimetja ZDA v Jugoslaviji.

Tako je bil končno, po končanem tehničnih pripravah, dne 19. t. m. podpisan sporazum med FLRJ in ZDA, po katerem bo Jugoslavija plačala skupno 17 milijonov dolarjev za vsa dobroimetja ZDA. ZDA pa so se zavzele, da bodo deblokirale preostale monetarne rezerve Narodne banke pri Federalni rezervni banki in izročile to zlato naši Narodni banki na prosto razpolaganje.

Hkrati je bil dosežen sporazum tudi o likvidiranju ameriških dobroimetij s pogodbo o posojilu in najemu ter nekaterih drugih manjših dobroimetjih, ki so nastala v drugi svetovni vojni.

V Filadelfiji se bo začel jutri kongres tretje stranke v ZDA

New York, 21. jul. (Tass) Nacionalnega kongresa tretje stranke, ki bo odprt 23. julija v Filadelfiji, se bo udeležilo nad 2500 delegatov, predstavnikov delavcev, farmerjev, mladine in inteligence. Baldwin, vodja kampanje za izvolitev Wallacea, je sporočil predstavnikom tiska, da bo kongres uradno predložil ne samo kandidaturi Wallacea in Taylora za predsednika oziroma podpredsednika ZDA, marveč da bo obenem službeno predložil ustanovitev nove politične stranke. Tretjina delegatov kongresa so delavci in sindikalni funkcionarji, ostali delegati pa so znanstveniki, umetniki, pisatelji itd. Na kongresu bodo sodelovali več sto črncev in več žen, kakor na kongresu demokratske ali republikanske stranke. Pred pričetkom kongresa bo imela komisija za izdelavo programa javne seje, na katere bodo povabljeni zastopniki raznih društvenih in sindikalnih organizacij, da predložijo svoje predloge glede vsebine programa.

Kongres se bo začel s sejo na kateri bo Baldwin prebral poročilo o organizacijskih vprašanjih. Na tej seji bo nova stranka sprejela službeni naziv. V nedeljo 25. julija bo kongres sprejel volivni program in izvolil pokrajinski odbor nove stranke.

Bilten ministrstva za zunanje zade-

ve poroča, da zahteva kandidat tretje stranke za predsednika ZDA Henry Wallace predvsem razveljavljenje zakona o vojaški obveznosti, minimalno mezdo 1 dolarja za 1 uro, znižanje cen na višino iz leta 1946, in izgradnje stanovanjskih poslopjij.

Predsednik in sekretar ameriške KP aretirana

New York, 20. jul. (Reuter) Komunistična partija ZDA je sporočila nocni, da so aretirali predsednika KP ZDA Williama Postera in generalnega tajnika partije Eugena Dennisa.

Sporazum o ameriških terjatvah v Veliki Britaniji

Washington, 21. jul. Bilten ameriškega ministrstva za zunanje zadeve je objavil, da je bil sklenjen med Združenimi državami Amerike in Veliko Britanijo končni sporazum o ameriških terjatvah na račun pošiljk materiala in uslug med vojno. Po zakonu o posojilu in najemu je določen s tem sporazumom britanski dolg v višini 622 milijonov dolarjev, ki ga je treba plačati v obrokih, pričeni z l. 1951. Sporazum poleg tega določa, da bodo ZDA sodelovale pri razdeljevanju dobička od skupnega britansko-ameriškega premoženja v državah Srednjega vzhoda.

Borba kitajskega ljudstva za svobodo

Kitajska ljudska vojska prodira vedno globlje v osrčje Kitajske

Severni Sensi, 19. jul. (Tanjug) Casopisna agencija Nova Kitajska poroča, da je kitajska narodnoosvobodilna vojska med močno ofenzivo v srednjem delu Senjsija razbila štiri armadne šube Kuomintangovih čet ter onesposobila eno Kuomintangovo divizijo.

Po nedavni obkolitvi štaba 33. Kuomintangove armade so sedaj narodnoosvobodilne sile obkobile še tri divizije in brigado severno od mesta Tajuana. Med to ofenzivo so enote narodnoosvobodilne vojske osvobodile v srednjem Senjsiju 11 okrožnih mest, ki so bila pod oblastjo Kuomintangovega vojskovodje Jen Si Sana, med drugimi tudi mesta Fenang, Tajku, Venšui, Siroi in Kleksin. V rokah Jen Si Sana je samo še majhen trikotnik med glavnim mestom pokrajine Tajuano, okrožnim mestom luca ter obkoljenim mestom Singienom.

Med operacijami na fiencijski fronti so enote narodnoosvobodilne vojske zavzele važno strateško cesto, ki spaja Cinan s Heukeu, v drugi polovici tega meseca pa so eno Kuomintangovo brigado in dva polka uničila, eno Kuomintangovo brigado in en polk po ognalne v beg. Hkrati so se Kuomintangove čete umaknile iz glavnega mesta pokrajine Cinan ter skušale okrepiti položaj Kuomintangovih sil pri Jenču. Sedaj je 200 km železniške proge Cinan-Heukeu pod nadzorom narodnoosvobodilne vojske, medtem ko so osvobojena področja v Santungu in v severni Kitajski povezana.

V srednji Kitajski so enote narodnoosvobodilne vojske osvobodile 16. julija okrožno mesto Siangjan, ki je velikega strateškega pomena. Ob tej priložnosti je bil ujet prosluli šef Kuomintangove tajne policije Kancc, po čigar ukazu so Kuomintangove čete uporabljale strupene pline v boju zoper narodnoosvobodilno vojsko.

Na fronti v Mandžuriji so bile Kuomintangove čete, ki so skušale vdreti iz obkoljenega mesta Cangčun na osvobodeno področje, odbite z velikimi izgubami.

Na fronti v južni Mandžuriji se umikajo Kuomintangove čete na vseh frontah. Narodnoosvobodilna vojska

jih je potisnila iz mnogih utrjenih postojank v srednjem Sanjsiu in se sedaj približuje glavnemu mestu te pokrajine Tajuano, od katerega je oddaljena samo še 12 km. Na fronti v Hopeju je narodnoosvobodilna vojska zavzela veliko število železniških postaj na progi Peking-Hankau.

Osvobodilne sile imajo vnovič pobudo v svojih rokah tudi v Notranji Mongoliji ter napadajo na sektorju pri mestu Heujanu.

Obiski Zapotockega v Bukarešti

Bukarešta, 20. jul. (Tanjug). Delegacija češkoslovaške vlade je napravila včeraj in danes pod vodstvom predsednika Antonina Zapotockega uradne obiske pri predsedniku romunske vlade dr. Petru Grozi, ministru za zunanje zadeve Anj Pauker ter pri članih Prezidijske romunske ljudske skupščine.

Ministrstvo za zunanje zadeve je priredilo »noči slovesen sprevod« v čast češkoslovaške vladne delegacije, ki so se ga udeležili člani vlade, diplomatstva zobra in veliko število kulturnih ter javnih delavcev.

Uspele priritve po Slovenski Koroški

Celovec, 19. jul. (Tanjug) Slovenska prosvetna zveza in Kmečki zveza sta priredili včeraj po vsej Slovenski Koroški vrsto uspešnih priritiv. V Blatu pri Piberku je Kmečki zveza proslavila dan žetve, na katerem je sodelovalo okrog 1500 koroških Slovencev. V Vrbi je bilo pri predstavni »Miklove Zalec« navzočih več kot 800 oseb. v Železni kapli pa več kot 400

VREMENSKO POROČILO HIDROMETEOROLOŠKE SLUŽBE Stanje 21. julija: Visok pritisk zavzema južno in srednjo Evropo, kjer vlada jasno poletno vreme. Silno nizek zravniti tlak pa je nad srednjim Atlantikom in severno Evropo. VREMENSKA NAPOVED za četrtek 22. julija: Po večini še jasno in vroče, vendar počasno narastajoča oblačnost, popoldne želo vetrovno in nagrenjeje k manjšim krajevnim nevihtam.

KINEMATOGRAFI

LJUBLJANA, UNION: ruski film »Morili so med nami, tednik — MOSKVA: sovjetski film »Timur in njegova četa«, tednik. Predstave v obliki kinematografov ob 18.30 in 20.30. LETNI RIVOLI: sovjetski film »Jakob Sredar«, tednik. Predstava ob 21. uri. KODELJEVO: sovjetski film »Na meji«, tednik. Predstava ob 20. uri. MARIBOR, ESPLANADE: sovjetski film »Mikluho — Maklaj«, tednik. GRAJSKI: sovjetski film »Fant iz našega kraja«, tednik. LETNI: sovjetski film »Arinka«, tednik. CELJE: DOM: sovjetski film »Polednji taborec«, tednik. KAMNIK: sovj. film »Gavroche«, tednik. KRANJ: MESTNI: sovj. film pravljica. »Pepeljka«, tednik. NA PTUJU: sovjetski film »Otok brez imena«, tednik.

Koncerti

Večer pesmi in plesov Bosne bo v soboto 24. julija ob 20. v filharmoniji. Izvaja železničarsko kulturno društvo iz Sarajeva. Vstopnice pri Stadtkath in knjižarni Muzikali, v nedeljo 25. ob 15. uri v ljublj. simfoniji koncert. Na 1548-9 ure prireditelj opozarjamo.

Začasna omejitev in ukinitvev prometa na nekaterih avtobusnih progah in LRS

Vse, ki potujejo z avtobusi opozarjamo, da bo zaradi trenutnih tehničnih ovir začasno omejen in delno ukinitvev promet na nekaterih avtobusnih progah od vključno nedelje 22. VII. t. l. na posameznih progah pa od vključno četrtega 22. VII. t. l. Potniki, ki nameravajo potovati, bodo potrebna pojasnila pri krajevnih poslovalnicah in biletarncih DAPS-a. Taki, ko bodo odstranjene trenutne tehnične ovire, bo nemudoma vzpostavljen normalen avtobusni promet. DAPPS

Slamnikarstvo naj se pozivi!

V splošnem je znano, da je bilo izdelovanje slamnikov v okolici Mengša in Domžal sivočasno močno razvito. V zadnjem času pa se je ta domača obrt žal močno opustila zaradi pomanjkanja domačih in tujih klet. Ker pa je med ljudstvom ogromno povpraševanje po slamnikih zlasti v vročih poletnih mesecih, se mora proizvajalca slamnikov, zlasti iz domače siame, čim bolj pospešiti. Nujno potrebno je, da slamnikarstvo na našem ozemlju dobiva potrebne surovine. Zaradi tega začnite, pletilke in zbiralci kit, pripravljati pšenično slamo o pravem času. Pokazimo, kakšne vrste proizvodov vse moremo izdelovati iz domačih surovin. 3. Bredne kite iz pšenične slame pa kupuje v vsakih količinah in po najugodnejših cenah. »Slamnikarska zadruga v Mengšcu.

Uradne objave

URADNI LIST LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Ima v 31. števil. V. letnika z dne 20. julija 1948. tole vsebino:

- 168. Ukaz o razglasitvi lokalnih državnih gospodarskih podjetij za podjetja republiškega pomena.
169. Uredba o izpremenbi uredbe o ustanovitvi Uprave za radiodifuzno službo pri vladi LRS.
170. Uredba o določitvi krajevnih (mestnih) ljudskih odborov, ki opravljajo overitve podpisov, pisave in prepisov.
171. Uredba o dopolnitvi uredbe o preprečitvi in zatiranju nezakonite obremenitve premoženja.
172. Uredba o omejitvah v prometu s krompirjem.
173. Uredba o obveznem odkupu belih žit.
174. Navdilo za izvajanje uredbe o odkupu žita v gospodarskem letu 1948-49.

OBVESTILO

Ministrstvo za lokalni promet, Ljubljana, Knafljeva ulica 7, obvešča vse ustanove, podjetja in posameznike, ki prosijo, da se jim dodelijo oziroma prodajo motorna vozila, last Ljudske imovine, da se obračajo na Glavno direkcijo za oskrbo z avtomobilskimi in gospodarskimi materiali, osek Ljudske imovine, Ljubljana, Pražakova ul. 8. Ministrstvo za lokalni promet novih prosenj ne bo več reševalo, ampak odstopalo imenovani Glavni direkciji. V Ljubljani, 22. julija 1948.

RAZGLAS

Zaradi novogradnje zvezne ceste Maribor—Trst v odseku Vrhnika—Logatec, se zapre cesta na Vrhniki, in sicer od Čankarjevega trga do Doma onemoglih. Promet se preusmeri: odcep zvezne ceste pri Čankarjevem trgu na staro Idrijsko cesto, nato po Kotnikovi ulici mimo cerkve do Doma onemoglih — priključek na zvezno cesto. Glavna uprava za ceste pri Ministrstvu za lokalni promet

POZIV

Pozivamo vse upnike in dolžnike nacionaliziranih podjetij: MAYR MAVRILIJ, zaloga piva v Kranju; GRAJZAR FRANC, trgovina s vinom v Kranju; HAFNER MARIJA, trgovina s vinom v Škofji Loki, da do 15. avgusta 1948 prijavijo vse svoje terjatve oziroma obveznosti do navedenih obratov. Po tem roku vlozene terjatve se ne bodo upoštevale. V istem roku je treba vrniti vse embalažo oziroma sode in steklenice na naslov: »Vino«, Kranj. Likvidator

Ivan Ribič-Stojan: Ljudje onkraj reke

Roman 194
Jozl je suho, prisiljeno zakašljaj. Sklonil se je in pobral cigaretni ogorek, katerega je prej pohodil. Skrbno ga je odvil in stresel tobak na mizo. »Vseeno pa še zdaj ne vem, zakaj jaz ne morem s teboj,« je rekel in zavijal vlažni tobak v košček časopisnega papirja. »Sem kaj slabši, kakor drugi? Sem ti bil v napoto, ko sva bila v Celovcu, a?« Vstal je, da je zaropotal stol. »Nikdar te niso skrbela moja leta. Le zakaj so ti zdaj tako v napoto, bi rad vedel... Čudno, res — ko si šel prvič v Celovec, sem bil dober! Nič nisi onegavil. Zdaj... zdaj, ko ne greš več na slepo, zdaj, ko sem ti pomagal ugledati pot, zdaj pa nisem več potreben, kaj? Prav, prav!« Vzravnal je stal pred Petrom in mu, jezno in žalostno hkrati, gledal v oči. Nenadoma pa se je sunkovito obrnil in se poslovil: »Srečno pot!« »Kam greš?« ga je mirno vprašal Peter. »Spat!« je odrezavo odvrnil Jozl in prijel za ključko. »Počakaj!« Jozl je nehote obstal in ga začudeno pogledal. »Kaj je?«

Radio Ljubljana Maribor in St. Primorje

Sporod za četrtke
5.30 Slovenske narodne. 5.40 Napoved časa in poročila. 5.50 Jutrzanja telovadba. 6.00 Sovjetska glasba. 6.30 Jutrzanji koncert. 7.00 Radijski koledar. Poročila in objave. 7.10 Slovenska narodna glasba. 12.30 Napoved časa, poročila in objave. 12.45 Vojaške pesmi. 13.00 Samospesve poje Tomja Draksler, pri klavirju Fedao Razžen. 13.20 Pisan sporod orkestralna in solistična glasba. 14.00 Gospodarski pregled. 14.10 Igra saksofonist Srečo Dražil, pri klavirju Mitja Zebro. 14.30 Napoved časa, poročila in objave večernega sporeda. 14.45 Ludwig van Beethoven — skladatelj, ki ga boste v tednu poslušali. — 18.30 Igra Mali orkester Radia Ljubljana p. Alberta Dermalja. 19.00 Radijski dnevnik, posebna oddaja ob V. kongresu KPJ. 19.10 Klavirske skladbe. 19.30 Napoved časa, poročila in objave. 19.45 Iz sovjetskih kantat. 20.00 Zdravstveno predavanje. 20.15 Poje Slovenski vojakini kvartet. 20.35 Zabavna solistična glasba. 21.00 Gorbijator: Aleksej Kulikov stopi v partijo. 21.30 Iz opernega ustvarjanja skladatelja Musorgskega. 22.00 Prenos počitniške Zvezne postaje Beograd. 22.30 Iz del Cesarja Franca. 23.30 Zaključek oddaje.

Naše poslušalce obveščamo, da se bo spričo pnenj iz Beograda ob V. kongresu KPJ sporod našega Radia, ki bo tudi v znaku V. kongresa KPJ, izpreminjal. Zaradi tega naslednje pozornost naš sporod.

NATEČAJ

za sprejem v dvoletno filmsko tehnično šolo v Ljubljani

Komisija za kinematografijo vlade LRS bo v septembru 1948 odprla dvoletno filmsko tehnično šolo. Pogoji za sprejem v šolo so: 1. Uspešno dovršen 6. razred gimnazije ali nje enake šole. 2. Opravljen sprejemni izpit. 3. Veseleje do filmskega tehničnega dela. Z uspešno dovršeno šolo pridobijo pogoje za poklic filmskega tehnika, t. j. operaterja, laboranta, osvetljevalca ali tonskega tehnika. V šolo bodo sprejeti 30 učencev. Ravnatelj učenci bodo dobivali mesečno stipendijo. Po končani šoli bodo zaposleni pri podjetju za proizvodnjo filmov v Ljubljani. Šola ima rang polne srednje šole. Prošnje za sprejem v imenovano šolo je poslali Komisiji za kinematografijo LRS, personalni osek, Ljubljana, Dalmatinova ul. 5. Prošnje se bodo sprejemale do 31. julija 1948. Prošnji se priložiti: 1. življenjepis, 2. karakteristiko LMS, 3. fotografija za 40 din, 4. nad 18. let stari pa še potrdilo o volilni pravici. Vsi, ki bodo vložili prošnjo, bodo o pravem času obveščeni o dnevu in kraju sprejemnega izpita. Vse prošnje mora biti popolnoma pojasnila, pismena ali osebna, dobita na personalnem osek. Komisija za kinematografijo, Ljubljana, Dalmatinova ul. 5.

Komisija za kinematografijo LRS Ljubljana

IZID NAGRADNEGA NATEČAJA „DOMA“

drž. prodajnega zavoda za domačo in umetno obrt v Ljubljani, Ocenjevalna komisija, sestavljena od zastopnika ministrstva za komunale zadeve LRS, treh profesorjev šole za umetno obrt z ravnanjem na čelu, delegata Uprave za turizem ter zastopnika »DOMA« je dne 19. t. m. pregledala glede na razpis nagradnega natečaja predložena dela in sprejela naslednje sklepe: Predloženi izdelki izdelki ne ustrezajo smislu, cilju in pojemu natečaja, zato se prva nagrada ne podeli, pač pa se z zneskom te nagrade poveča število drugih nagrad od ene na tri po din 2500, ki se priznajo: »čedro«; Soli za umetno obrt v Ljubljani za keramične izdelke (krožnike s slovenskimi narodnimi motivi); tov. E. Rudež za lutke v slovenskih narodnih nobah; tretjo nagrado v znesku din 1500 prejme tov. J. Bertonec iz Kroke za umetno kovani pepelnik. Iz odkupnega fonda se odredijo še štiri nagrade po din 1000 in dodelijo: Soli za umetno obrt za keramično čutarstvo; Soli za umetno obrt za gravirano medenasto dozo »Lipov cvet«; Soli za umetno obrt za lesene doze in tov. M. Brnčič za intarzirano skrinjico in rezljano satuljo. — Vse nagrajene izdelke odkupi »DOMA«. Za predložene načrte se razpisane nagrade dodelijo naslednjim: prva nagrada tov. M. Ravnikarju v znesku din 1000; druga nagrada »A« tov. E. Likarju v znesku din 750; tretja nagrada »B« tov. P. Trplnu za geslo »Zibelka« v znesku din 750; in tretja nagrada šifri »Metka« za skico denarnice št. 1 v znesku din 500. Poleg tega prejme tov. M. Ravnikar din 1000 za odkup načrta za leseno dozo, šifra »Metka« pa din 300 za skico knjižnih znakov.

INDUSTRIJSKA SOLA KEMIČNE STROKE BUŠE, Ruše pri Mariboru razpisuje NATEČAJ

za sprejem učencev v prvi razred šolskega leta 1948-49. Pouk se začne 10. septembra.

Solanje traja tri (3) leta. Po končanem pouku teoriji in praktiki delajo učenci izpit iz kemično-tehnične stroke, po dvoletni praktiki pa mojrski izpit. Učenci kemične stroke v Rušah še izobrazujejo med solanjem za strokovne, tehnične kvalificirane delavce. Po končanem solanju ter primerni praktiki imajo možnost, da napredujejo v srednje-tehnični kader ter nadaljujejo študije na višjih strokovnih šolah. Kot taki lahko napredujejo v visokošolske predložitve, sedemletno solanje oziroma 1-3 razr. gimnazije; da je kandidat telesno in duševno zdrav; da je discipliniran in da ima veselje do svojega bodočega poklica. Prošnja za vpis, lastnorčno pisana, kolkovana z 10 din, se mora vložiti na upravo Industrijske sole Ruše, Ruše pri Mariboru, najkasneje do 1. avgusta z naslednjimi prilogi: 1. rojstni list, 2. zadnje šolsko spričevalo, 3. zdravniško potrdilo o zdravstvenem stanju in sposobnosti za solanje, 4. potrdilo o imovinskem stanju (izda ga pristojni LO), 5. priporočilo merodajne sindikalne, mladinske ali OF organizacije o discipliniranosti in vedenju kandidata, 6. kratak življenjepis, 7. katerim izjavljajo, da se strinjajo s tri (3) letno zaposlitvijo kandidata po končanem študiju in obratu, ki ga bo določila nadrejena direkcija. Iz vrst kandidatov bo uprava sole odredila učence za opravljanje sprejemnih izpitov pred sprejemno komisijo.

PEPI HODNIK mesar in gostilničar

Fokopali ga bomo v četrtek 22. t. m. ob 6. popoldne na farnem pokopališču v Zalcu. Zaluoja žena Vera, hčerka Jozica, sin Pepl, in ostalo sorodstvo.

Peter je s prsti bobnal po mizi.

»Kje pa imaš uniformo?« »Uniformo?«... Jozla je minila prejšnja vihravost. »Spravil sem jo. Saj veš... Škoda je je prav za prav... Menil sem...« »Kam si jo spravil?« »Ni daleč, ni daleč...« »Brez švabske uniforme ne moreš z menoj.« Jozla se je razjasnil obraz. Spustil je ključko in stopil korak proti Petru. »Torej...« Ni vedel, kaj naj reče. In preden je utegnil nadaljevati, je Peter pogledal na uro. »Zdaj je nekaj čez eno. Boš lahko pogleda do štirih nazaj?« »Če grem po uniformo?«... O, bom, bom!« Privzdignil je ključko in se počeljal po glavi, da bi skrnil zadovoljstvo. »Najbolje je, da kar grem.« »Toda kaj takšnega, kot si spet nocoj storil,« je rekel Peter trdo, svareče, »kaj takšnega ne bom več prenašal, ti to povem.« »Ena, praviš, da je ura?« se je Jozl ognil. »Se pred tretjo se bom vrnil.« Nič več ni čakal. Brez besede je odhitel in glasno zaprl vrata za seboj.

Ob zori je bila četa že na poti. Novica, da gredo čez Dravo, je navdala borec z nečim novim, zudno razburljivim, čeprav so to pričakovali že zdavnaj. Samo še

BLEJSKI BAR NA BLEDU (PREJ KAVARNA »BLEDE«)

Je odprt od 22. ure svečer dalje. Igra znani violonist Nikola Petrovič in plesni orkester. Ob nedeljah popoldne

CAJANKA s plesom od 18. do 19. ure

Prigrizki in velika izbira pijač.

RAZGLAS

Z dnem 20. julija 1948 se zapre zaradi popravila most čez Savo v Krškem. — V krajih Radno, Impolca, Krško, Videm, Brod, Cerklje, Dolenja vas in Čatež so postavljeni znaki, ki usmerjajo promet v pravilne smeri. Glavna uprava za ceste pri Ministrstvu za lokalni promet

POZIV

Pozivamo vse upnike in dolžnike nacionaliziranih podjetij

PETRA JOSIP, avtokaroserijska delavnica, Podtiška cesta št. 45 in PECNIKAR ANTON, avtoprovozništvo, Dolenjska cesta številka 48 — da do 15. avgusta 1948 prijavijo vse svoje terjatve oziroma obveznosti do navedenih podjetij. Po tem roku se vlozene terjatve ne bodo več upoštevale, dolžniki pa bodo sodno izterjani. Likvidator: Mestno prevoznio podjetje, Tyrševa 36

OPOZORILO

vsem okrajnim in krajevnim LO

Opozarjamo vse okrajne in krajevne ljudske odbore, da izidejo v prihodnji številki FINANČNEGA ZBORNIKA (št. 28) navodila za izvajanje krajevnih ljudskih odborov na Narodno banko FLRJ, oziroma komunalne banke. Objavljena navodila morajo ljudski odbori takoj preučiti, ker morajo izvršiti vse potrebne pripravave (zlasti zaključiti dosedanje evidence dohodkov in izdatkov, nabaviti računsko knjizico itd.), kakor so razvidne iz navodil, tako da bodo lahko nemoteno opravili prenos poslovanja na Narodno banko FLRJ oziroma komunalne banke v predpisnem roku, t. j. do 1. avgusta 1948.

Ministrstvo za finance LR Slovenije

INDUSTRIJSKA SOLA KEMIČNE STROKE BUŠE, Ruše pri Mariboru razpisuje NATEČAJ

za sprejem učencev v prvi razred šolskega leta 1948-49. Pouk se začne 10. septembra.

Solanje traja tri (3) leta. Po končanem pouku teoriji in praktiki delajo učenci izpit iz kemično-tehnične stroke, po dvoletni praktiki pa mojrski izpit. Učenci kemične stroke v Rušah še izobrazujejo med solanjem za strokovne, tehnične kvalificirane delavce. Po končanem solanju ter primerni praktiki imajo možnost, da napredujejo v srednje-tehnični kader ter nadaljujejo študije na višjih strokovnih šolah. Kot taki lahko napredujejo v visokošolske predložitve, sedemletno solanje oziroma 1-3 razr. gimnazije; da je kandidat telesno in duševno zdrav; da je discipliniran in da ima veselje do svojega bodočega poklica. Prošnja za vpis, lastnorčno pisana, kolkovana z 10 din, se mora vložiti na upravo Industrijske sole Ruše, Ruše pri Mariboru, najkasneje do 1. avgusta z naslednjimi prilogi: 1. rojstni list, 2. zadnje šolsko spričevalo, 3. zdravniško potrdilo o zdravstvenem stanju in sposobnosti za solanje, 4. potrdilo o imovinskem stanju (izda ga pristojni LO), 5. priporočilo merodajne sindikalne, mladinske ali OF organizacije o discipliniranosti in vedenju kandidata, 6. kratak življenjepis, 7. katerim izjavljajo, da se strinjajo s tri (3) letno zaposlitvijo kandidata po končanem študiju in obratu, ki ga bo določila nadrejena direkcija. Iz vrst kandidatov bo uprava sole odredila učence za opravljanje sprejemnih izpitov pred sprejemno komisijo.

MAJHNO POSESTVO na Dolenjskem zamenjam za enostanovanjsko hišo z vrtom v Ljubljani ali najbližji okolici. Tudi kupim proti gotovini. Ponudbe z navdobo cene pod Dolenjsko na ogl. odd. 21109-5.

MANJŠE POSESTVO, hišo, zemljišče ali parcelo, tudi še nedograjeno ali porušeno stavišče, kjer koli kupim. Plačam dobro. Ponudbe na ogl. odd. 21104-8.

ENO- ali DVODRŽINSKO VILLO, ki je moderno izdelana in ima komfortno stanovanje z vrtom, kupim. Lahko je v centru oziroma kjer koli v vilenem okraju Ljubljane. Ponudbe pod Vilo v centru na ogl. odd. 21047-8.

STAVBNA PLOŠČA, površina 500 m², 15 minut iz Celja, naprava 2000 m², naslov v podr. SF Celje, 20888-8.

ZIDNO OPEKO zamenjam za elektro motor 2-3 PS in 2800-3000 obratov. Naslov v ogl. odd. 20998-7.

MAST zamenjam za platno za rjuhe. Naslov v ogl. odd. 21128-7.

OTROŠKO STAJICO, zložljivo, trdi les — zamenjam za dva brezična plašča velikost 28, ali ju kupim. Morebitno razliko ceni poravnam s karkoli nadaljnjo zamenjavo. Ponudbe na ogl. odd. pod Nove gume. 20932-7.

PRAVO KAVO zamenjam za pralni prašek. Naslov v ogl. odd. 21108-7.

OTROŠKI VOZICEK, globok, avtomobilski, zamenjam za nov električni šteditnik na 2 ali 3 plošče. Naslov v ogl. odd. 21098-7.

POZOR! Zamenjam betonsko železo za cement. Polzeve se Kajzer, St. Vid. Vizmarje št. 135. 21083-7.

RACE dam za mali železni šteditnik. Beitram, Grosuplje, Spodnja Sivilnica št. 7.

PRAVO KAVO zamenjam za olje ali pradam, Naslvj v ogl. odd. 21110-7.

NEPREMICNINE

MAJHNO POSESTVO na Dolenjskem zamenjam za enostanovanjsko hišo z vrtom v Ljubljani ali najbližji okolici. Tudi kupim proti gotovini. Ponudbe z navdobo cene pod Dolenjsko na ogl. odd. 21109-5.

MANJŠE POSESTVO, hišo, zemljišče ali parcelo, tudi še nedograjeno ali porušeno stavišče, kjer koli kupim. Plačam dobro. Ponudbe na ogl. odd. 21104-8.

ENO- ali DVODRŽINSKO VILLO, ki je moderno izdelana in ima komfortno stanovanje z vrtom, kupim. Lahko je v centru oziroma kjer koli v vilenem okraju Ljubljane. Ponudbe pod Vilo v centru na ogl. odd. 21047-8.

STAVBNA PLOŠČA, površina 500 m², 15 minut iz Celja, naprava 2000 m², naslov v podr. SF Celje, 20888-8.

ZIDNO OPEKO zamenjam za elektro motor 2-3 PS in 2800-3000 obratov. Naslov v ogl. odd. 20998-7.

MAST zamenjam za platno za rjuhe. Naslov v ogl. odd. 21128-7.

OTROŠKO STAJICO, zložljivo, trdi les — zamenjam za dva brezična plašča velikost 28, ali ju kupim. Morebitno razliko ceni poravnam s karkoli nadaljnjo zamenjavo. Ponudbe na ogl. odd. pod Nove gume. 20932-7.

PRAVO KAVO zamenjam za pralni prašek. Naslov v ogl. odd. 21108-7.

OTROŠKI VOZICEK, globok, avtomobilski, zamenjam za nov električni šteditnik na 2 ali 3 plošče. Naslov v ogl. odd. 21098-7.

POZOR! Zamenjam betonsko železo za cement. Polzeve se Kajzer, St. Vid. Vizmarje št. 135. 21083-7.

RACE dam za mali železni šteditnik. Beitram, Grosuplje, Spodnja Sivilnica št. 7.

PRAVO KAVO zamenjam za olje ali pradam, Naslvj v ogl. odd. 21110-7.

ZIDNO OPEKO zamenjam za elektro motor 2-3 PS in 2800-3000 obratov. Naslov v ogl. odd. 20998-7.

MAST zamenjam za platno za rjuhe. Naslov v ogl. odd. 21128-7.

OTROŠKO STAJICO, zložljivo, trdi les — zamenjam za dva brezična plašča velikost 28, ali ju kupim. Morebitno razliko ceni poravnam s karkoli nadaljnjo zamenjavo. Ponudbe na ogl. odd. pod Nove gume. 20932-7.

PRAVO KAVO zamenjam za pralni prašek. Naslov v ogl. odd. 21108-7.

OTROŠKI VOZICEK, globok, avtomobilski, zamenjam za nov električni šteditnik na 2 ali 3 plošče. Naslov v ogl. odd. 21098-7.

POZOR! Zamenjam betonsko železo za cement. Polzeve se Kajzer, St. Vid. Vizmarje št. 135. 21083-7.

RACE dam za mali železni šteditnik. Beitram, Grosuplje, Spodnja Sivilnica št. 7.

PRAVO KAVO zamenjam za olje ali pradam, Naslvj v ogl. odd. 21110-7.

Mali oglasi

Oglasni oddelak telefon št. 39-62 vodja oddelka tel. št. 39-33

LASLUZKE

INSTRUKTORJE matematike in rušnice za drugi razred gimnazij, učeno naslov v ogl. odd. 20635-4

SVILJO iščem na dom. Naslov v ogl. oddelku. 21123-4

LEPO KRPAJ in pletem nogavice. — Rihar, Sv. Petra cesta 22-1. 21131-4

ZENSKO, ki bi pazila na 8 mes. starega otroka iščem za nekaj ur dnevno. Naslov v ogl. odd. 21048-4

UCITELJA (-ICO) za italijansino — iščem. Ponudbe na oglas. odd. pod Konverzacija. 21119-4

PRODAM

BEL BAROČNI jedilni servis, kavni servis — oboje za 6 oseb, fine kave v steklenice za vino, pivo itd., 2 podstavka za sadje in kuhinjsko tehnično, dobro, predvojno z utezmi, pradam. Ogljed sreda in četrtek od 16. do 17. Bežigrad 10. 21013-5

KONTAX-fotografski aparat, prvi model Tessar 3,5, pradam. Kozina, precizna mehanika — Smartinska cesta 8. 21095-5

POLICA 3 m dolga, 2 m visoka, dva dela, gornji s steklom — mizica, 2 posteljni omari, španska stena, razložne slike, in drugo poceni napradaj. F. H. Tehnika, Tyrševa številka 15 lokal. 21004-5

USJUNJO KLUBSKO GARNITURO — pradam. Ogljed od 17. do 18. Naslov v ogl. odd. 20902-5

JEDILNI SERVIS za 6 oseb, učeno naslov v ogl. odd. 21065-5

DINAMO 2200 obratov, 6½ ks, 440 w 220 volt, motor, Elin, 2450 obratov, 440 w, 4½ amper, 2 ks, 3 kilovate, poceni pradam. Naslov v oglasnem oddelku. 21064-5

SPORTNI VOZICEK in belo posteljico pradam ali zamenjam za žensko kolo. Naslov v ogl. odd. 21063-5

MOSKO SPORTNO OBLEKO, sivo, dobro ohranjeno, za srednjo postavo, — ugodno pradam. Naslov v oglasnem oddelku. 21094-5

METROKO majhno in staro mizo pradam. Naslov v ogl. odd. 21089-5

OTROŠKO POSTELJO z zračnim vložkom od zdravega otroka dva pletena stola in sobno omaro zaradi selitve pradam. Naslov v ogl. odd. 21133-5

ZATO ZA ZOBE, kroho, prstane, 10 g — ugodno pradam. Naslov v oglas. oddelku. 21127-5

SIVALNI STROJ z okroglim čolnikom, popolnoma nov, pradam. Ogljed v petek popoldne med 12. in 17. Naslov v ogl. odd. 21125-5

BELO TORBIČO, bel pajčolan, lak čevlje št. 32, pradam. Naslov v ogl. odd. 21141-5

PISALNO MIZO, lepo in navadno mizo, pradam. Postojnska 20-1. 21094-5

HVALNIKO Šeberano, trivrstno — pradam. Mandelčeva številka 2, — čevljarstvo. 21135-5

KRASNO SPALNO ZOFO z blazinami in predalom, pradam. Naslov v ogl. oddelku. Postojnska 20-1. 21133-5

FOTOGRAFSKI STROJ znanek »Remington« pradam. Naslov v ogl. odd. 21133-5

URO »ANKER« na petnaj